N°. 40. Donderdag 15 December 1904. **4de Jaargang.**

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling* . ƒ 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . ƒ 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan den *Voorzitter*, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, **7a Heerengracht** of aan den *Wnd Secretaris*, H. L. VORSTENBOS, **42 Witte de Withstraat**, beiden Den Haag.

Voor de **Administratie**, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **212 Riouwstraat.** voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" ***Haagpoort 4***, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Afd. Amsterdam.

Buitengewone en Openbare Algemeene Vergadering op **Maandag 19 December e.k.**, des avonds ten 8 ure, in 't „**American Hotel**", ingang Marnixstraat. „**Causerie over den Molukschen Archipel**" door Jhr. E. von Bose. Leden met hunne huisgenooten hebben vrij entrée, voor niet leden toegang 25 Cent.

II. Boeatan.

Gedurende de week vóór Kerstmis, dus van Maandag **19 December** af zullen Tentoonstelling en Verkooplokaal **Plaats 9**, weder tot 9 ure 's avonds open zijn.

Zie de advertentie.

III. Moederland en Koloniën.

OPENBARE ALGEMEENE VERGADERING op Donderdag 22 December 1904 des avonds ten 8 ure

in het Zuid-Hollandsch Koffiehuis

Voordracht van den heer P. J. KOOREMAN, oud-resident,

ONDERWERP:

Het debat in de Tweede Kamer over het **Rapport Rhemrev.**

„Dat rapport bevat niets dan aan de Indische Regeering reeds lang bekende feiten."

Voor introductie gelieve men zich te wenden tot den secretaris der Vereeniging, den heer J. L. SWART, Stephensonstraat 23.

De nieuwe Indische Mijnwet.

(Aangeboden.)

Het is nu vijf en een half jaar geleden, dat door de Kamers een nieuwe Mijnwet voor Nederl. Indië werd aangenomen, eene wet, die echter nog steeds niet in werking is. Ze was zoo herhaaldelijk gevraagd, ze was zoo dringend noodig, wilde men den grooten delfstoffelijken rijkdom van Nederlandsch Indië, die nu immers meer en meer aan den dag treedt, tot behoorlijke ontwikkeling zien gebracht. Meer dan een kwart eeuw had de voorbereiding van die wet geduurd. Ze had eene lange lijdensgeschiedenis doorgemaakt. Steeds opnieuw hadden opvolgende Ministers van koloniën hunne krachten op de samenstelling van zulk eene wet beproefd. Successievelijk verschenen er ontwerpen van de ministers Sprenger van Eijk, van Dedem en twee zelfs van Minister Bergsma. Maar telkens weder moesten de verschillende ontwerpen ingetrokken worden om plaats te maken voor nieuwe, die ook niet bestand bleken tegen den toets der critiek. Schoorvoetend en onwillig had men steeds bij beetjes toegegeven aan de gemaakte aanmerkingen en geuite wenschen. Het verste was in die richting gegaan het ontwerp-Cremer, dat ten slotte door de Kamers werd aangenomen. In de Kamer had geen enkel lid van deze moeielijke onderwerpen, het mijnrecht en de mijnhuishoudkunde, eene bijzondere studie gemaakt; de gevoerde debatten droegen er duidelijk de kenmerken van. Het waren bijzaken, die men besprak. De hoofdbeginselen bleven geheel onaangeroerd.

Geen onderwerp trok meer de aandacht dan de cijnsheffing en juist door dit feit werd de toestand zoo gekarakteriseerd. Ernstige mannen, die in ander opzicht blijk hadden gegeven van kunde en doorzicht, meenden hier belastingvoorstellen te mogen opwerpen en beschouwingen te mogen leveren, waardoor ze slechts blijk gaven van hunne groote onervarenheid op dit gebied.

Billiton spookte hun steeds door het hoofd.

Dat men bij de vaststelling van de belasting, die in Nederl. Indië van den mijnbouw zou worden geheven, niet te rade moest gaan met één enkel gelukkig geval, met eene onderneming, die buitendien in buitengewoon gunstige omstandigheden verkeerde, begrepen die heeren in het geheel niet. Dat men, wilde men in dit opzicht eene rationeele regeling treffen, zich eerst op de hoogte diende te stellen van de uitkomsten *over het algemeen* bij den mijnbouw verkregen, en niet slechts in Indië, waar men betrekkelijk nog zoo weinig ondervinding in dit opzicht had opgedaan, maar over de geheele wereld en door alle eeuwen heen, daaraan hadden die heeren blijkbaar in het geheel niet gedacht. Ze hadden, bij het uitwerken hunner phantasieën geheel over het hoofd gezien, dat de natuur, bij de vorming der delfstoffen [illegible] minder grillige wijze te werk was gegaan dan overal elders op de wereld; ze hadden, misleid door hunne geringe kennis omtrent dit onderwerp, in het geheel niet in aanmerking genomen de overgroote moeilijkheden, die juist bij den mijnbouw, en juist in ons Indië, te overwinnen zouden wezen; moeilijkheden zoo oneindig veel grooter dan meestal elders zich voordoen en die daarom ook zoo veel grooter kosten na zich moesten sleepen. Het feit, door eene ondervinding van eeuwen gestaafd, dat geen enkele andere tak van industrie, *over het algemeen genomen*, zoo weinig eene directe belasting verdraagt als juist de mijnbouw, deze voedster aller andere industriën, was iets, dat hun blijkbaar nog nooit ter oore gekomen was, evenmin als het feit, dat juist om die reden de mijnbouw in de meeste landen in het geheel niet aan eene bijzondere belasting onderworpen is. In ons Indië bestonden nu eenmaal, in de oogen van die heeren, geheel exceptioneele toestanden. In dit geval mocht men gerust de huid verkoopen, eer de beer nog geschoten was. In ons Indië, waar de mijnbouwindustrie toch eerst nog op meer uitgebreide schaal in het leven moest worden geroepen, mocht men best al dadelijk decreteeren, dat hij dubbel belast zou worden. Niet alleen zou men er al de belastingen van eischen die daar voor andere industrieën golden, maar buitendien nog eene extra-belasting, den cijns, en wel tot zulk een bedrag, als nergens anders in de wereld geheven werd. Men had zich, bij het opvatten van die denkbeelden, alleen laten leiden door de populaire en toch zoo onjuiste opvatting, dat bij den mijnbouw overal schatten te verwerven waren en dat dus die schatgravers best een zeer belangrijk deel hunner gemakkelijk verworven schatten aan den Staat konden uitkeeren.

Hoe weinig vast de Minister zelf in het zadel zat, bij de verdediging dezer wet, bleek vooral uit zijne houding in deze aangelegenheid. Niet voldoende op de hoogte van het onderwerp om de geopperde en toch zoo weinig steekhoudende bezwaren te weerleggen, die tegen dit onderdeel van zijn ontwerp waren geopperd, liet hij zich overhalen om zijn oorspronkelijk, toch reeds te hoog, gestelden eisch te verdubbelen en daaraan eene regeling te verbinden, die het geheele voorstel in de praktijk onmogelijk maakte. Deze cijnsregeling van de nieuwe mijnwet is in geen enkel geval te verkiezen boven de nu bestaande, De gebreken van de thans bestaande regeling, welke door de nieuwe mijnwet uit den weg zouden worden geruimd, werden, integendeel, door deze nieuwe regeling slechts verdubbeld.

Eene andere, minder juiste regeling van de nieuwe mijnwet was die, waarbij de eischen verscherpt werden, waaraan voortaan concessionarissen zouden hebben te voldoen.

Ook hier had men, niet voldoende rekening houdende met de gevolgen, die zulk eene regeling na zich moest sleepen, het doel voorbij geschoten en eene regeling getroffen die bij de toepassing inderdaad slechts de moeilijkheden kon uitlokken, die men meende te hebben bezworen.

Dit alles is duidelijk uiteengezet bij de behandeling, juist van deze beide onderwerpen, in de Openbare Vergaderingen van de Nederl. Afdeeling der Nederl. Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw, te 's-Gravenhage gehouden, den 9en en 25en Maart jl. [1])

Maar de nieuwe mijnwet bevat niet slechts deze beide minder goede bepalingen. Er zijn daarbij ook een aantal voorschriften, die werkelijk eene verbetering inhouden en die in staat zijn gebleken gebreken van de nog bestaande regeling uit den weg te ruimen. [illegible] in de bestaande regeling. Juist die verbeteringen waren zoo gewenscht, de toepassing er van zou aan de ontwikkeling van den mijnbouw zoo ten goede zijn gekomen. Maar vreemd genoeg: het was niet aan de invoering van die verbeteringen, dat de toenmalige Regeering het eerst dacht. De meest urgente onderwerpen waren volgens haar de invoering van den nieuwen cijns en de bepalingen, waaraan concessionarissen zouden hebben te voldoen; het waren juist de beide bepalingen, die, wel beschouwd, het meest in het nadeel van de ontwikkeling der mijnbouw-industrie waren.

Kort na de afkondiging van de nieuwe mijnwet verscheen een Koninklijk besluit, waarbij bepaald werd, dat, in afwachting van de in werking treding van de nieuwe mijnwet, die beide voorschriften van de nieuwe wet al dadelijk in de bestaande verordeningen zouden worden opgenomen. Toch moest ook de in werking treding van deze verordening wachten, totdat eerst in Indië de daarop betrekking hebbende uitvoeringsbepalingen zouden zijn vastgesteld.

Geruimen tijd heeft het geduurd, voordat die uitvoerige bepalingen gereed kwamen. Het was in de Indische Regeering zeer te prijzen, dat deze ze liet publiceeren, alvorens ze in werking te stellen. Zoodoende werd aan het publiek de gelegenheid geopend om een oordeel daarover uit te spreken en zijn wenschen te kennen te geven.

De zooeven aangehaalde bespreking dezer ontwerpen in eene Openbare Vergadering der Nederl. Afd. van de Nederl. Ind. Maatschappij van Nijverh. en Landb. was er het gevolg van.

Het resultaat van die bespreking was de indiening van een verzoekschrift aan den Minister van Koloniën in April van dit jaar, waarbij, onder aanbieding van een verslag der gehouden discussies, de volgende wenschen en meeningen werden geuit:

1o. Dat het in het welbegrepen belang, zoowel van de mijnbouw-industrie in Nederlandsch-Indië in het bijzonder, als dat van de Oost-Indische bezittingen in het algemeen, dringend wenschelijk werd geacht, om de beide hiervoren behandelde nieuwe voorschriften *niet* in de bestaande mijnverordeningen op te nemen en dat het dus, om de in het verslag der gehouden vergaderingen ontvouwde redenen, wenschelijk scheen, dat het op die voorschriften betrekking hebbende Koninklijk besluit ingetrokken werd.

2o. Dat daarentegen zeer sterk de wensch tot uitdrukking was gekomen, dat zonder verwijl in de thans van kracht zijnde mijnverordeningen die nieuwe beginselen van de reeds sedert meer dan vijf jaren geleden tot stand gekomen Indische mijnwet werden opgenomen, welke als eene werkelijke verbetering te beschouwen zijn, waaraan de mijnbouw-industrie in Nederl. Indië voor hare ontwikkeling behoefte heeft en waarvan de opname in de thans bestaande mijnverordering al dadelijk bij Koninklijk Besluit zou kunnen geschieden, zonder dat het noodig zou wezen daaraan eerst uitvoerige uitvoerings-bepalingen te verbinden. Met name waren hier bedoeld de voorschriften vervat in de artikelen 1, 5, 13 en 28 van de nieuwe mijnwet, welke in de plaats zouden moeten komen van de artikelen 12, 15, 16, 17 (alinea's 3 en 4) en 18 van de thans nog van kracht zijnde verordening, geregeld bij Koninklijk Besluit van 2 September 1873, No, 13 (Ind. Staatsbl. 1873 No. 217a).

3o. Dat ten slotte ook de meening algemeen werd uitgesproken, dat de nieuwe Indische mijnwet nog wenscht voorkwam, dat die nieuwe [illegible] niet in werking zou treden, alvorens aan eene nauwkeurige herziening onderworpen te zijn.

Het verzoekschrift houdende deze wenschen van de gehouden Vergaderingen werd door den Voorzitter der Afdeeling persoonlijk aan den Minister van Koloniën ter hand gesteld, die, zijn wij wel ingelicht, beloofde het in welwillende overweging te zullen nemen.

Sedert werden de afgekeurde ontwerpen wel in de Javasche Courant geplubiceerd, maar bleek nog niet, of het de bedoeling der Regeering is ze toch in werking te stellen. Evenmin is gebleken, of de Regeering genegen zal worden bevonden om het rekest in te willigen, dat aan den Minister van Koloniën werd ingediend.

Wij nemen met alle bescheidenheid de vrijheid Z. E. den Minister van Koloniën deze aangelegenheid in herinnering te brengen. Het is eene zaak, die zonder twijfel van het uiterste belang is voor Oost-Indië.

December 1904. X.

1) Zie Indische Mercuur van 5 en 22 Maart en 5 en 12 April 1904.

Week-Overzicht.

De memorie van antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer op hoofdstuk X der Staatsbegrooting is verschenen.

Billijk of niet, de minister van financiën heeft nog ten vorigen jare uitgelegd, dat hij er geen plan op had om der moederlandsche kas het fortuintje te onthouden van de zegel-, leges-, enz. gelden, dat de, hier ten behoeve van Indië gehouden aanbestedingen haar in den schoot werpen. En dus, blijft 't zooals 't was. Den oost-indischen ambtenaar met verlof, dien men den minister bij zijn

---

FEUILLETON.

De Hechtste Band.

Naar den Engelsch-Indischen roman van ALICE PERRIN,
door N. v. Z.

Hoofdstuk IX.

Toen Selma dien namiddag op »Farm-Park« was, vroeg de jonge Sir Robert Jardine haar ten huwelijk; hij had het gedeelte van den paardenstal, waar de jonge hondjes ondergebracht waren, als plaats voor zijn aanzoek uitgekozen. De zon scheen fel, en alles rondom was rustig en warm, de stilte werd alleen nu en dan verbroken door het ratelen van een ketting of het stampen van een paardehoef. Toen Selma en Bob de stalpoort doorgingen, werd het geluid hunner stemmen en voetstappen door de vier wanden weerkaatst. Een jonge fox-hond, die nog niet goed loopen kon, volgde hen waggelend, en viel van tijd tot tijd tegen hun beenen aan.

Bob opende een der zij-deuren en daar werden zij in het halfdonker begroet door de moederpatrijshond, die, met een teedere, bezorgde uitdrukking in hare bruine oogen, te voorschijn kwam uit een hoop stroo, waar zij met haar kleintjes in lag. De kleine foxhond, die zich vooruit had weten te schuiven, vluchtte jankend weg, toen de angstige moeder hem bits toegrauwde. Bob nam voorzichtig één voor één de kleine hondjes op, totdat Selma naar zijn aanwijzingen haar keus had gedaan en daarna bleef hij afgetrokken naar den krioelenden hoop kijken.

»Ik denk, dat je vaders aanstaand huwelijk met mijn tante Carry wel een groote verandering voor je zal geven, Selma.?« zeide hij schijnbaar zonder nevenbedoeling.

»Ja, dan zal ik wel een beetje op den achtergrond komen in de pastorie, doch ik moet er mij maar in leeren schikken«.

»Ik zou wel eens willen weten« — kwam er stotterend uit — »ik zou wel willen weten .....«

Op dat oogenblik kwam een dikke staljongen binnen met een emmer vol melk en brood voor de jonge honden en keek hen nieuwsgierig aan.

»Zet maar neer«, riep Bob ontstemd, terwijl hij zich omkeerde om een sigaret aan te steken. Toen hij daarmede gereed kwam, was de indringer verdwenen.

»Ik zou wel eens willen weten«, hernam hij zijn sigaret uit den mond nemend, »met welk soort man jij trouwen zult«. Hij zag, dat zij sterk kleurde en dacht daarbij: »wat heeft zij een prachtige gelaatskleur, zoo heerlijk frisch en blond!«

»Er zijn heel wat belangrijker dingen om nieuwsgierig naar te zijn«, antwoordde zij, naar de deur loopend.

»Ga niet weg, Selma, wacht een oogenblikje Ik heb je iets te zeggen.« Hij schopte een paar strootjes met de punt van zijn voet weg. Selma keek hem rustig aan; zich bedwingende, want zij wist wat er komen moest.

„Zou je niet met mij kunnen trouwen?" Kwam er er eindelijk met moeite uit. Ik zou een goede man voor je zijn, werkelijk, bij mijn ziel!" Hij smeet de sigaret door de deur weg en vervolgde met zenuwachtige haast: »Ik kan je heusch niet genoeg zeggen, hoezeer ik den laatsten tijd van je ben gaan houden". Hij greep haar hand en kuste die.

Selma antwoordde niet. De moederpatrijshond liep naar haar toe en wreef langs hare rokken, al de kleintjes kroopen ook waggelend uit het stroo, de zon scheen door de deur als in een kolom van gloeienden rook. Zij zag het openhartige, mannelijke gelaat met de verbrande huid, en de trouwhartige, rood-bruine oogen verlangend naar haar opkijkend. Al was Bob's aanzoek meer overredend dan hartstochtelijk, zij kon niet anders dan opmerken, dat hij ziels-veel van haar hield.

„Mag ik er eerst over denken, Bob?" Vroeg zij op eenigzins bedroefden toon. „Ik kan onmogelijk op het oogenblik, hier, beslissen". Zij keek het erf op en zag, dat de staljongen hen uit de tuigkamer met groote oogen bespiedde. „Wilt ge mij wat tijd laten, vóór ik een besluit neem?"

„Natuurlijk" zeide Bob!« Maar bedenk daarbij, hoe heerlijk 't voor mij zou zijn, als je „ja" zou zeggen, en zeg dus geen „neen", als je eenigszins kunt. Eerst vond ik het een afschuwelijk denkbeeld om uit den dienst te gaan en mij hier te vestigen, maar dit is door jou allemaal veranderd, ik kan mij nu niets beters voorstellen, dan hier op „Farm-Park" mijn leven te slijten met jou tot mijn vrouwtje. Wat zou ik dan tevreden en gelukkig zijn! Maar als je niet met mij trouwen wilt, Selma, dan ga ik weer naar Indië.«

„Och kom, wat een onzin!" zeide Selma, terwijl zij de deur uitliep, welke Bob, die haar volgde, achter zich dicht sloot.

»Wij zijn al zulke oude vrienden«, bepleitte hij, terwijl zij den tuin doorgingen. „Je kent de plaats en iedereen, die hier woont. Denk je ook niet, dat je gelukkig zoudt zijn?"

„Ik kan heusch nu niet ineens beslissen", zeide zij eenigszins ongeduldig. „Ik vroeg je immers om mij tijd tot nadenken te laten".

„Neem mij niet kwalijk. Ik zal je maar niet meer lastig vallen", zeide Bob dadelijk, berouwvol, „maar hoe lang moet ik nog wachten? In enkele uren kun je heel wat afdenken. Kan je 't mij morgen laten weten?"

„Misschien — dat weet ik nog niet". Waarop zij vertrouwelijk liet volgen: „Bob, ik zou veel liever willen, 't je nu dadelijk te kunnen zeggen, maar er is iets, dat ik eerst met mijzelf moet uitmaken, vóór ik beslissen kan, wat het beste zal zijn.« Zij keek hem aan, bijna verlangend, dat hij haar op datzelfde oogenblik maar in zijn armen zou sluiten, weigerend eenige bedenking tot uitstel aan te nemen. »Ik zal je schrijven, maar verzoek je niet te trachten mij weer te ontmoeten, vóór je mijn brief hebt gekregen.«

Hij keek teleurgesteld, doch antwoordde dadelijk: »Goed, — natuurlijk wil ik alles doen, zooals je 't het liefst hebt.«

Zij wandelden nu door een laantje van bessenstruikjes, dat naar den bloementuin leidde, Bob liep dicht naast Selma.

»Mag ik je een kus geven, — éénțje maar — als een gedachtenis, wat er ook gebeuren moge?«

Het was nu het uur van den namiddag, dat de zomerlucht het meest bezwangerd is met allerlei bloemen- en kruidengeur en dat alle levende wezens zich, na de verlammende hitte van den dag, slechts met moeite bewegen. In het laantje waren zij koel en beschut, Selma gaf aarzelend toe, doch zij stak hem slechts haar wang toe, die hij met zijne lippen aanraakte, en versnelde daarop den pas.

»Kom, wij moeten naar binnen gaan,« zeide zij plotseling. »Vader zal weg willen rijden.«

»Ik denk niet, dat hij haast heeft,« zeide Bob, glimlachend, maar haastte zich gehoorzaam.

Geen van beiden hadden zij gemerkt, dat Selma één harer handschoenen in het laantje verloren had en dat Paul dien een poosje later opraapte.

's Avonds na het eten, toen Selma zag, dat haar vader rustig een dutje deed in zijn studeerkamer, opende zij de glazen deur, die van de zitkamer naar het terras leidde en ging naar buiten. Zij leunde tegen den steenen muur, die nog warm was van de zonnehitte, en spande zich in om tot het vaste besluit te komen met Robert Jardine

departement niet gunde, kan de heer Idenburg met het oog op het meerdere werk aan den winkel, wegens 't nieuwe landbouwdepartement, heusch niet missen. Maar de betrokkene zal nu definitief in nederlandschen staatsdienst overgaan, waarvoor de noodige f 3000 worden aangevraagd. Het rapport van de commissie tot regeling van de landmacht in West-Indië is er, maar de minister kan 't nog niet overleggen. Nu gaan eerst den Haag, Paramaribo en Willemstad 't zaakje samen bepraten. Den wiskundigen adviseur, dien men ook al te veel scheen te achten, kan de minister evenmin loslaten. Nu is deze, Dr. P. van Geer, nog druk in de weer met de pensioen-regeling voor west-indische ambtenaren te onderzoeken.

Naar het *Haarl. Dbl.* wist mee te deelen, zou het Kamerlid J. T. Cremer voornemens zijn geen candidatuur aan te nemen voor de eerstkomende verkiezingen. De heer C. zou, volgens dat bericht, voornemens zijn, zich uit het openbaar leven terug te trekken, en verschillende betrekkingen bij onderscheidene maatschappijen neer te leggen. Later werd dit echter door het Haagsche correspondentiebureau, uit goede bron, tegengesproken.

Dit bericht wordt tegengesproken als ten deele voorbarig en ten deele onjuist.

In het Christelijk Vereenigingslokaal alhier zijn een veertigtal schilderstukken, aquarellen en teekeningen van een jeugdig indisch schilder, Daniel Noteboom tentoongesteld. Het doel van den schilder is om in 't voorjaar naar Holland te komen, teneinde zijn studiën te voltooien. De *Nieuwe* meende dat dit jammer is „in zooverre, dat hij dan zeker *niet* tot meerdere diepte zal geraken in de wedergave van het indische landschapskarakter.” Van het tentoongestelde waren Zaterdag ll. reeds enkele nummers verkocht.

Uit de Pers. Idealen *Alg Hbl.* 7 dezer. Deli-koelies *Nieuwe Cour.* van 6 dezer. Indische schutterij en regeeringsreglement id. van 10 dezer. Een bisschop naar de Minahassa *Volksbode.* Gajoe- en Alaslanden *Avondpost* van 11 en 12 dezer.

In het nummer van den 7en dezer komt 't *Alg. Hbl.* nog eens te spreken over de voordracht van den heer Engelenberg in het Ind. Genootschap. Het blad acht het noodig, na lezing der gedrukte rede den heer E., te waarschuwen: toch niet ongeduldig te worden, wanneer de verwezenlijking zijner idealen zich laat wachten:

„Ook voor den heer Engelenberg moge alzoo de leus zijn: het ideaal in het oog houden, naar de verwezenlijking er van streven, — maar niet ongeduldig en mismoedig worden, wanneer de hervorming nog geruimen tijd blijkt te vragen. Men doe zijn best om den akker te bewerken, maar wachte den tijd af, dat het uitgestrooide zaad ontkiemt en het gewas rijpt.

Goed gezegd; ongeduld is zeker verkeerd. Maar even verkeerd achten wij het, om als het *Hbl.* deed, zich de verwezenlijking van E's idealen voor te stellen, als een toekomstbeeld, dat misschien over een eeuw werkelijkheid zal worden, maar thans zeker nog zeer ver van de werkelijkheid verwijderd is.

Daar is voor ons in Indië 'n grootsche taak weggelegd, maar wanneer we daarbij alles van de toekomst hopen, vergeten we allicht op het richtige oogenblik in te grijpen, waarop zulk een ingrijpen de gewenschte toekomst scheppen kan.

Het *Hbl.*, zeer wel op de hoogte van de opkomst der inlandsche staten op het schiereiland Malakka, zal het met ons eens zijn, dat voor eenige tientallen van jaren weinigen droomden, dat binnen korten tijd die landen, door binnenlandsche woelingen en onderlingen krijg beroerd, ten voorbeeld zouden kunnen strekken aan anderen. Deze [illegible] te grijpen. Daar bood hun de tinrijkdom van den bodem de hand, elders zal zich 'n andere factor voordoen.

Japan werd groot en doet nu, veertig jaren later, de overwinnaars van Sjimonoseki zorgvolle oogenblikken doorleven, omdat 't op 't juiste oogenblik zijn sjogoen over boord wierp.

Engelenbergs idealen komen ons slechts ter verwezenlijking door Nederlands tusschenkomst vatbaar voor, indien de nederlandsche ambtenaar aan hunne verwezelijking gelooft.

In de *Nieuwe Cour.* van den 6den dezer wordt verslag gedaan van een onderhoud met den heer Wintgens, oud-havenmeester van Belawan-Deli, waarin deze, door zijne vroegere betrekking in staat geweest, de contract-koelies, bij aankomst en vertrek in het gewest, gade te slaan 'n heel ander beeld ontwerpt, dan men geneigd zou zijn zich aan de hand van onderscheidene onderwerpelijke geschriften te maken.

Zoo behandelt de heer W. o. a. de quaestie van het, veelbesproken uiteenrukken der javaansche gezinnen. 't Komt voor, dat aan boord met bestemming naar Deli Kromo zijn Sarinah vindt, met wie hij voortaan lief en leed zou willen deelen. Bij aankomst blijkt Sarinah voor deze, Kromo voor gene onderneming bestemd te zijn. Dan doen zich aandoenlijke tafereelen voor, die veelal leiden tot 'n minnelijke schikking, zoodat Kromo bij Sarinah kan blijven, maar op iemand met licht geïmpressioneerd gemoed 'n weinig gemotiveerden, stuitenden indruk maken.

De heer W. erkent van misstanden te hebben gehoord, maar acht 't 'n onbillijkheid hiervan den planters in 't algemeen 'n verwijt te maken. Het Planters-Comité doet veel in het belang der koelies toe.

In een ingezonden schrijven in de *Nieuwe* van den 10en dezer bespreekt Mr. J. H. Ketjen de ordonnantiën van (27 October 1904 Ind. Stbl. no. 424 en 425), bevattende een voorloopige regeling ten aanzien der schutterijen.

In bedoelde ordonnantiën wordt bepaald, dat leden der dienstdoende schutterijen, die zich daartoe vrijwillig schriftelijk verbinden, kunnen worden opgeroepen om mede te werken aan de handhaving van het nederlandsch gezag in Indië.

Schrijver ziet in deze openstelling tot het aangaan eener vrijwillige verbintenis, omdat zij de mannelijke europeesche ingezetenen van 18 tot 45 jaar voor het zedelijk onhoudbare alternatief stelt: „wilt gij 's lands onafhankelijkheid helpen verdedigen, ja of neen”, een hoogst ongeoorloofden dwang op de persoonlijke vrijheid.

Schrijver meent, dat het op den weg der indische regeering had gelegen, om op legeruitbreiding aan te dringen, of weerbaarheidscorpsen op te richten, tot steun van het leger tegen den B. V., doch betwijfelt, of het regeeringsreglement tot dit laatste middel de gelegenheid opent.

De indische regeering heeft 'n middenweg gekozen, die Mr. Ketjen tot de ontboezeming leidt:

„Er is een militarisme van onrustbarenden aard: de rechten van het civiele met al te veel ijver trotseeren.”

Moge de heer Ketjen voor het „zedelijk onhoudbaar alternatief” bewaard blijven.

De vergunning van den gouverneur-generaal aan den bisschop van Batavia, Mgr. Luypen, om 'n dienstreis naar Minahassa te ondernemen, gaf reeds aanleiding tot hooge ontstemming in christelijk-historische kringen in het moederland. De heer G. H. Wagenaar te Leeuwarden noemde dit in de *Volksbode* een puurroomsche daad van den nieuwen gouverneur-generaal, waarmede aan het protestantisme 'n kaakslag is gegeven.

In de *Avondpost* van 11 en 12 dezer vraagt de heer G. Nypels, naar aanleiding van eene uitlating van den minister in de zitting van de Tweede Kamer van 25 Nov. ll.: hoe de minister zich het toezicht op de inlandsche bestuurs-organisaties in de Gajoe- en Alaslanden denkt?

„Hoe zou dat toezicht uit te oefenen zijn? Uit de verte, door den gouverneur van Atjeh en onderhoorigheden?” vroeg de schrijver, die blijkbaar toen nog niet op de hoogte was van de voorgenomen regeling van het bestuur in de Gajoe- en Alaslanden, wijl anders deze vraag en misschien 't heele artikel achterwege zou zijn gebleven.

De schrijver geeft evenwel in eene noot, die ons niet gelukkig gesteld voorkomt, het bewijs, dat hij toch niet onkundig is van de bestuursplannen, waar hij, naar aanleiding van de colonne-Colijn, omtrent den aanvoerder opmerkt: „naar men zegt, als assistent-resident van de Gajoe- en Alas-landen, terwijl daar 4 controleurs zullen medewerken om het inlandsch bestuur intact te laten.”

„Meent de schrijver werkelijk, met de ironisch bedoelde opmerking, dat in een land, hetwelk te doorkruisen de colonne-van Daalen ongeveer 6 maanden noodig had, met het onvermijdelijk oponthoud voor het ondervonden verzet, een assistent-resident en vier controleurs te veel zouden zijn, om toezicht te houden op de inlandsche bestuurs-organisaties? De heer N, van wien we beter gewoon zijn, zal bij nalezing van zijn artikel zeer zeker tot de conclusie komen, dat het beter ware geweest, indien hij het anders had geschreven.

Kookkunsttentoonstelling.

In den Haag is sedert Vrijdag 9 December eene uitstekend geslaagde internationale tentoonstelling geopend van *Kookkunst, Hotelwezen en Industrie* [illegible] van Marine en ook de restauratie onzer Vereeniging, die, zooals men weet, bij de stichting van een eigen vereenigingslokaal werd opgericht en nu een paar jaar geleden van de Heeregracht, naar de Laan van Meerdervoort no 195 is verhuisd.

Mevrouw M. ten Bosch-Bosscher, de penningmeesteres der afdeeling 's-Gravenhage, die welwillend het beheer der restauratie voert, heeft zorg gedragen, dat de tentoonstellingbezoekers van de Indische kookkunst en van onze Indische rijsttafel een goed idee krijgen en ook Mej. C. van der Hart, wier hulp voor het decoratief gedeelte werd ingeroepen, heeft alle eer van haar werk.

Het is zeer aardig de twee Javaansche vrouwen bezig te zien om de verschillende gerechten klaar te maken, terwijl een zestal inlanders en een hofmeester, door de Rotterdamsche Lloyd, daarvoor ter beschikking gesteld, de gasten vlug en net bedienen.

Door tal van bezoekers wordt dan ook gebruik gemaakt van de gelegenheid om met de Oost-Indische kookkunst kennis te maken en nog meer zijn er, die met groote aandacht, de uitstalling van Indische toespijzen, zoetigheden, vruchten enz. komen bekijken, die in het zoo keurig en in den waren nationalen toon versierde paviljoen zijn uitgestald.

Het is in alle opzichten een succes en de internationale jury kende dan ook aan de inzending een eerediploma en eene groote zilveren medaille toe.

Tentoonstelling van Indische Schilderijen.

Wij zijn een kijkje gaan nemen op de tentoonstelling van Indische schilderijen, aquarellen en teekeningen van *Daniel Noteboom*, die in het „Christelijk Vereenigingslokaal voor jongelieden“ Prinsegracht 4, verleden Vrijdag geopend is en, naar men ons meedeelde, gedurende de maand December op alle werkdagen van 10 tot 4 ure open zal blijven.

Wij hebben in de rubriek „Kunst“ van verschillende dagbladen eene niet zeer waardeerende beoordeeling van deze tentoonstelling gevonden, doch met allen eerbied voor de kunst en voor het talent der critici, gelooven wij, dat dit ten deele is toe te schrijven aan onbekendheid met Indië en zijne bewoners, maar wellicht ook daaraan, dat zij niet lang genoeg in de tijdelijke kunstzaal zijn gebleven om den vollen indruk te krijgen, van datgene wat schilder en teekenaar hebben weergegeven. Telkens, als wij opnieuw vóór een der Indische schilderijen stilhielden, trof het ons, hoe het leven en de handeling, die er in uitgedrukt worden, meer en meer indruk op ons maakten.

In strijd met hetgeen anderen den heer Noteboom hebben aangeraden, gelooven wij, dat hij er zeer goed aan zal doen een korten tijd in Europa te komen om met de kunstenaren hier te verkeeren en nieuwe krachten op te doen. Wanneer hij dan zijn schetsportefeuille meebrengt, verwachten wij menig goed getroffen Indisch tafereel van zijn hand. Reeds het hier niet zoo snel drogen van zijn verf zal hem een bondgenoot zijn.

Zeer modest heeft hij hier zijn werk doen aankondigen: het was hier hoofdzakelijk te doen om Nederland kennis te doen maken met Java en zijn bewoners. Wij hadden, uit dit oogpunt, wel gewenscht, dat de catalogus eene korte beschrijving had gegeven van hetgeen de schilderij voorstelt, dit zou de belangstelling van niet-Indiërs hebben verhoogd. Meestal zullen zij echter in de zalen een der familieleden van den schilder vinden, bereid om uit te leggen.

Wij hopen, dat bij den geringen entreeprijs een druk bezoek den jongen artist zal aanmoedigen en ... dat onder de vermogende kijkers ook koopers zullen zijn.

Vereeniging „Moederland en Koloniën.”

De heer H. J. Martijn deelt mede, dat hij, daartoe uitgenoodigd door het bestuur dezer vereeniging, den 21sten Januari aanstaande voor haar leden hoopt op te treden, ten einde een parallel te trekken tusschen den handel en de handelswetten in *Nederlandsch-Indië* en die in de *Straits Settlements*, waar hij langen tijd in den handel is werkzaam geweest. Ten aanzien van de rede van den heer van Bennekom, zegt spreker het navolgende:

Ik geloof de tolk te zijn van menigeen, wanneer ik zeg, dat wij met zeer veel genoegen de lezing hebben gevolgd van den inleider, den heer van Bennekom, en velen zullen met mij met genoegen constateeren, dat deze eerste stap, is eene stap in de goede richting, die het zijne kan bijbrengen tot het opheffen van den handel in onze overzeesche koloniën en een ieder, die het welmeent en het zijne daartoe bijbrengt, verdient onzen dank.

Wij zijn een klein volk, hetwelk door handel is groot geworden en juist daarin kunnen wij uitblinken. Een eerste schrede is door ons gezet, om te beletten, dat wij niet verdrinken in de economische draaikolk, die men concurrentie noemt, en het was eene goede gedachte om te trachten te vestigen eene Indische Kamer van Koophandel in Nederland op nader te regelen grondslagen, maar eene eerste vereischte zal moeten zijn, dat ze niet, zooals de geachte inleider bedoelt *officieus* moet worden erkend door onze regee- [illegible]

De regeering zal die kamer moeten beschouwen als hare vraagbaak, zoodra het op 't nemen van regeeringsmaatregelen den Indischen handel of industrie betreffende aankomt, en daarom zal die kamer moeten bestaan uit menschen in de kracht van hun leven, die èn Nederlandsch-Indië, èn de omliggende vreemde koloniën uit jaren lange praktijk kennen, menschen die dit werk doen uit liefde voor hun vaderland en die er niet tegen opzien het ontleedmes in de wonden te zetten.

Wil zij echter goed kunnen arbeiden d.w.z. met vrucht, dan dient zij er in de eerste plaats werk van te maken, dat de bepalingen, op Indische kamers van koophandel betrekking hebbende, door de regeering worden herzien. Het thans bestaande systeem, dat zal iedere handelsman moeten toegeven, deugt absoluut niet meer voor deze tijden van internationale concurrentie, en er moet meer activiteit uitgaan van de kamers van koophandel, niet in naam, maar inderdaad.

Nu de regeering de leden der kamer van koophandel benoemt voor groote plaatsen, als bijv. Batavia 6 à 7, voor kleinere plaatsen als Padang 5 leden en zelden of ooit naar de adviezen dier kamers luistert en er niet naar handelt, zooals de geachte inleider ons uit ervaring mededeelde, nu moet er absoluut en dat, hoe eerder hoe beter, gebroken worden met het verouderde systeem, want de leden, die nu benoemd worden, kunnen in verband met bovenstaande, geen hart hebben voor de te behandelen zaken niet alleen, maar voor werkelijke handelsplaatsen is het aantal leden veel te gering, in verband met hetgeen we aan werkkracht mogen verwachten van eene kamer van *Koophandel.*

Der regeering zou in overweging kunnen worden gegeven, om het systeem in de Straits-Settlements door de Engelschen gevolgd over te nemen, een systeem, waaronder ik als lid meer dan 15 jaren heb gewerkt en hetgeen ik dus uit eigen ondervinding ken.

Daar zegt de regeering tot den handel, maken jullie maar eene kamer van koophandel, benoem onderling een president, vice-president en eenige leden van bestuur, inclusief secretaris (die bezoldigd dient te worden wil men verwachten, dat hij zijn werk goed doet) maakt je eigen reglement, heft je eigen contributie en laat iedere engros-firma toetreden en beslissen over de al of niet toetreding van anderen, door ballotage, dan zullen wij je erkennen en hebben wij advies noodig, komen wij ons licht bij jullie opsteken.

't Gevolg daarvan zal zijn, dat wij krijgen kamers van koophandel, bestaande uit alle branches van den uitgebreiden handel in 't oosten, die, op dezen leest geschoeid, inderdaad zullen blijken, kamers van koophandel te zijn, waar de vrijheid van speech van den geheelen handel, de wrijvingen van gedachten leiden zullen tot een gezonde basis, die thans in het huidige regeeringssysteem in Nederlandsch-Indië wordt gemist.

De regeering tast nu, wat verschillende branches van koophandel betreft, in het duister, en niemand behalve ambtenaren is daar, om haar voor te lichten. En hoe wordt dit uit den aard der zaak gedaan? En be-willen wij onze positie als handeldrijvende natie behouden, dan is een ingrijpen van de regeering niet alleen gewenscht, maar een gebiedende plicht. Dat de regeering meer licht noodig heeft, bewijzen de kamer-debatten, die alleen en bijna uitsluitend handelen over bestuurszaken, rechten van den inlander, opgeschroefde redevoeringen over expedities van onze dappere troepen, die men uit bakers en liefdezusters zou willen recruteeren en dergelijke slappe kost meer, maar waar men te vergeefs zoekt naar sprekers, die spijkers met koppen slaan, zoo noodig voor onzen stiefmoederlijk bedeelden handel.

Jammeren over chronisch geworden Indische tekorten doet men, zonder dat men zelfs denkt, om onze in verval zijnde industrie en onzen handel op te heffen en door de draagkracht te vermeerderen, welvaart en bloei rondom zich te verspreiden, en daardoor te komen tot het kloppend maken van onze Indische begrootingen, niet door kunstmiddelen, doch door gezonde logische maatregelen.

Er zijn sporen van ontwaken, laat dat ontwaken ons niet verrassen en ons niet stellen, tegenover toestanden, die we door onze misdadige kortzichtigheid niet hebben gezien en ons zullen afpersen een maar te zeer verdiend *Mea Culpa.*

De heer G. E. V. L. van Zuylen vermoedt, dat alle aanwezigen wel zullen instemmen met de wenschelijkheid van een *Indische Kamer van Koophandel* hier te lande, als door beide voorgaande sprekers bedoeld. De inleider heeft echter bij het noemen der vereenigingen, die in het bijzonder de belangen van O.-Indië behartigen, niet genoemd de „Ned. Afd. der Ind. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw”, die sedert circa 14 jaren zich beijvert adviezen te geven als door hem in zijn program bedoeld; spreker brengt dit niet te berde om het gedane voorstel te verzwakken, want beide lichamen zouden zeer goed met en naast elkander kunnen werken. In afwachting dat de verlangde Kamer van Koophandel er komt, houde men er evenwel rekening mee, dat genoemde afdeeling er is.

De heer Jhr. J. P. J. van der Does de Bye meent, dat de verlangde Indische Kamer van Koophandel ook veel nut zou kunnen stichten door klachten van kooplieden en industrieelen in de kolonien in behandeling te nemen. Tot wie kan men zich onder de bestaande omstandigheden wenden? Door de autoriteiten wordt men gewoonlijk met een kluitje in het riet gestuurd. De Indische industrie maakte geruimen tijd gebruik van een zeker, bekend merk van Engelsche stoommachines. Op een goeden dag werd door den Hoofdingenieur gedecreteerd, dat deze machines niet mochten gebruikt worden voor eene drukking grooter dan $\frac{2}{3}$ van het vermogen, waarvoor zij vervaardigd waren. De voorhanden machines waren daardoor eenvoudig waardeloos gemaakt, en geene vertoogen hebben kunnen baten om dezen door niets gemotiveerden maatregel op te heffen. En toch was nimmer iets van ongelukken gehoord.

Stoommachines, bij de firma Stork te Hengelo gemaakt, hier te lande gekeurd, mogen ook in Indië slechts gebruikt worden met $\frac{2}{3}$ van de stoomdrukking welke hier is toegestaan.

De heer Nypels betuigt instemming met de strekking en de conclusie van het betoog van den inleider, maar meent, dat daarin enkele punten niet geheel tot hun recht gekomen zijn, die toch aandacht zullen verdienen, als het denkbeeld van den heer van Bennekom nader tot verwezenlijking komt. Bij de aangehaalde voorbeelden van weinig medewerking van de regeering met de Kamers van Koophandel in Indië zou, ter juister waardeering, het hoor en wederhoor aan 't vormen van een oordeel moeten voorafgaan. Spreker is 't eens, dat de officieele en officieuse erkenning der Indische Kamer van Koophandel in Nederland door de Regeering zeer gewenscht is, maar vraagt, of de inleider zijn aandacht niet te uitsluitend aan dit punt gegeven heeft, waardoor niet genoeg is

te trouwen. Zij overwoog zijn onmiskenbaar trouwe genegenheid, zijn eenvoudig, mannelijk karakter, zijn vriendelijk, eerlijk gemoed, zelfs zijn rijkdom, zijn rang en stand; maar toch deden deze mooie zomernacht, de blauwe hemel, met schitterende sterren bezaaid, het liefelijke gezang van een nachtegaal in de verte, de zachte geuren in de lucht, haar alle denken aan Paul — Paul met zijn vreemde, diepliggende oogen en zijn mooie stem.

Zij herdacht de gesprekken, die zij in de laatste weken met Paul gevoerd had, hoe hij haar vertrouwelijk zijn onbevredigd verlangen, zijn strijd tegen zijn eigen inborst, zijn onvervulde idealen betreffende arbeid, godsdienst en kunst had medegedeeld; zij wist, dat hij zich daarover tegen niemand ooit zoo openlijk geuit had en deze herinnering was haar dierbaar. Maar als zij dit alles eens nuchter ging ontleden, wat beteekende het dan eigenlijk? Dat Paul Vereker een voor haar zeer ongewone persoonlijkheid was, die juist daardoor een bizondere aantrekkingskracht op haar uitoefende, welke niet heelemaal in den haak was. Zeker had hij een ingewikkeld, moeilijk te vatten karakter; hij wekte bij haar herinneringen op aan maanlicht, aan danszalen en aan verleidelijke muziek, aan alles, wat op de zinnen werkt; en met een duidelijkheid van inzicht, die voor een meisje van haar leeftijd vrij zeldzaam is, voelde zij, dat de bekoring, die van hem uitging, voor haar verderfelijk was. Zij werd ongeduldig op zichzelve, dat zoo'n onbestemde, droomerige betoovering haar oordeel kon benevelen en haar doen aarzelen om een man tot echtgenoot aan te nemen, die haar leven rustig en gelukkig zou maken en voor wien zij oprechte genegenheid voelde. Zij keerde toen plotseling om en ging het huis weer in, met groote beslistheid zette zij zich voor het schrijftafeltje, waar haar moeder ook menig beleefd briefje opgemaakt had, met een pen zoo dun als een speld. Zij schreef haastig, en deed den brief dadelijk in den omslag.

„Morgen heel vroeg zal ik hem verzenden”, zeide zij hardop, terwijl zij het adres schreef, met een opgewekte stem, want zij had zichzelve overwonnen en Robert Jardine tot haar aanstaanden echtgenoot aangenomen.

Zij blies de lampen uit en ging naar de glazen deur om die te sluiten, maar toen zij de zoele nachtlucht voelde, bleef zij die onwillekeurig inademen en aarzelend, als onweerstaanbaar daartoe gedrongen, ging zij weer naar buiten, liep hard de trappen van het terras af naar het grasveld toe, een rusteloos dwalende geest leek zij in haar slepend witte japon; onder den cederboom zag zij twee rieten stoelen staan, die de tuinman vergeten had binnen te brengen. Opeens schrikte zij van het geluid, dat de klink der tuinpoort in den stillen avond maakte. Haar polsen klopten hevig en haar hart bonsde, als had zij er een voorgevoel van, wie daar aankwam, toen zij voetstappen hoorde naderen en een gedaante zichtbaar werd. „Wie is daar?” vroeg zij opstaande, bijna ademloos; maar zij wist, nog vóór zij antwoord kreeg, dat het Paul Vereker was.

„Wat een heerlijke nacht!” zeide hij kalm. „ik kon niet in huis blijven, en jij ook niet, naar 't schijnt. Ik had een goede verontschuldiging voor een wandelingetje, want ik heb van middag je handschoen opgeraapt en die meegebracht”.

„Maar, wat een lange wandeling voor zoo'n kleinigheid,” zeide Selma, terwijl zij een gevoel van duizeligheid over zich kreeg. „Ik heb mijn handschoen wel gemist, maar wist niet, waar ik dien verloren kon hebben”.

Ik heb hem in het bessenlaantje gevonden. Mag ik hier een oogenblikje uitrusten, na die lange wandeling? Laat ons in die stoelen onder den boom gaan zitten”.

Hij sprak op een toon, die te kennen gaf, dat zij beiden heel goed begrepen, dat de te berde gebrachte handschoen, de wandeling, de behoefte aan rust niets anders waren dan middeltjes om den tijd te verdrijven, totdat hij met het eigenlijke doel van zijn onverwacht bezoek voor den dag zou komen.

Zij zetten zich neder onder de beschermende armen van den stillen ceder, die hen met duizenden geuren scheen te willen bedwelmen.

De nachtegaal zong nog in de verte zijn klagend, hartstochtelijk lied. Opeens bemerkte Selma, dat Paul naast haar geknield lag. Zij voelde, dat zijn gelaat het hare naderde, zijn warmen adem, het onstuimig kloppen van zijn hart. Aandoening maakte haar roerloos.

„Selma, ik ben van avond hierheen gekomen, om je te zeggen, dat ik je lief heb”.

„Zeg dat niet, — o, zeg dat niet!” riep zij, in wanhoop haar gezicht bedekkend. Zijne handen, die hij om hare polsen sloeg, om die naar beneden te trekken, waren gloeiend warm.

„Mijn lieveling”, fluisterde hij. Zij trachtte op te staan, maar hij hield haar tegen. „Je moet luisteren, je moet mij aanhooren. Ik had gedacht te wachten, tot ik er zeker van was, dat je van mij hieldt, vóór ik je vroeg zoo ver met mij mee te gaan; maar vandaag zag ik je met Bob in het bessenlaantje en daarna kon ik mij niet meer stil houden, uit vrees je te zullen verliezen. Ik zag, dat hij je kuste; maar Selma, je gaaft hem alleen je wang, — niet je lippen — je waart koud en dralend — je houdt niet genoeg van hem. Durf eens te zeggen van wel?” Hij wachtte haar antwoord niet af, maar vervolgde zachtjes: „Ik heb je lief gekregen van het oogenblik af, dat ik dien avond de kamer in kwam, en je daar zoo lieflijk en slank zag staan, met het heldere licht op je haar schijnend. Ik zong toen alleen van jou, mijn liefste — heb je het gevoeld en geweten? O, dat haar! die lippen! die heerlijk warme hals!” — hij kuste haar telkens en telkens, terwijl hij haar in zijn armen hield — „mijn liefde is afgodisch! Selma, spreek toch, zeg mij, dat je ook mij lief hebt!” smeekte hij, zijn adem inhoudend.

Zij maakte zich van hem los en stond op. Zij deed een paar wankelende passen, doch viel sidderend tegen den boom. „O Paul” snikte zij, zich willoos aan hem overgevend, „O, Paul!”

(Wordt vervolgd.)

uitgekomen wat die Kamer zou kunnen doen, buiten en behalve hare aanraking met de Regeering, zij heeft voeling te krijgen en te houden met de Nederl. K's v. K. in 't buitenland, die alle in hare statuten vermelden, dat zij de belangen van den handel van *Nederland en zijne Koloniën* in het buitenland wenschen te behartigen, die zoo dus reeds werkzaam zijn of willen zijn, in eene richting, die de K. v. K. in Nederl. slechts heeft te steunen. Anderzijds moet voeling gehouden worden met de in Indië bestaande K's v. K., het verdient zelfs overweging of deze geen stem moeten krijgen in de verkiezing der leden van de Ind. K. v. K. in Nederland, teneinde zekerheid te hebben daarin alle belangen van Indië vertegenwoordigd te zien. Ook waar in 't buitenland geen Nederl. K. v. K. bestaat, zou een werkveld te vinden zijn. Eene actieve K. had b.v. 't verloop van onzen handel in Japan wellicht kunnen voorkomen.

Spreker wijst er op, dat in New-York de secretaris van de Ned. K. v. K. steeds te consulteeren is; als iets dergelijks hier noodig mocht blijken, zal de vraag ook overwogen moeten worden, of de leden al dan niet eene geldelijke vergoeding moeten krijgen, en wie dit dan zal betalen. Hij hoopt, dat deze leekenopmerkingen niet als te aanmatigend of te onbescheiden beschouwd zullen worden.

De heer W. F. Paehlig raadt aan, dat men zich met klachten over misstanden als door den heer van der Does de Bye geschetst, tot leden der Tweede Kamer wende, in het bijzonder tot Kamerleden als van Kol, Troelstra, Pijnacker Hordijk. Wat deze heeren vermogen is nog in de laatste dagen gebleken. Aan beide eerstgenoemde Kamerleden mocht deze Vereeniging wel een adres van hulde aanbieden voor de uitnemende wijze, waarop zij op ergerlijke misstanden van anderen aard de aandacht hebben gevestigd.

De heer Jhr. J. P. J. van der Does de Bye betuigt den heer Paehlig zijn dank voor dien raad. Den aangewezen weg heeft hij juist gevolgd en de Minister van Koloniën door tusschenkomst van een Kamerlid op de grieven der Indische industrie opmerkzaam gemaakt, maar zonder eenig gevolg.

De heer D. J. Ruitenbach vraagt: of de reden, dat de Kamers van Koophandel in Indië niet zoo populair zijn, ook daaraan zou kunnen worden geweten, dat zij te eenzijdig werken, bijv. niet opkomen voor de handelsbelangen der inlanders zelve?

De heer M. Hijmans van Wadenoyen herinnert zich, dat men reeds vele jaren geleden doende is geweest over de invoering van een katoencultuur, en heeft gelezen, dat door den heer Dr. Treub nog kort geleden proeven met deze cultuur zijn genomen, die tot geen gunstig resultaat hebben geleid. Waar de inleider dit onderwerp ter sprake bracht, zou spreker hieromtrent gaarne eenige inlichting vernemen.

De heer G. E. V. L. van Zuylen zegt, dat de voorlaatste spreker hem in herinnering heeft gebracht de uitdrukking door den heer Martijn gebezigd, dat wij: „door dien handel zijn groot geworden en juist daarin kunnen uitblinken." Dit geeft spreker aanleiding de aandacht op te vestigen, dat de handel wel een belangrijke factor is voor de ontwikkeling der koloniën, maar dat men niet vergeten mag, dat niet minder belangrijk is de lang verwaarloosde Indische nijverheid, waarvoor men gelukkig in deze dagen krachtig begint op te komen.

De heer H. J. Martijn vermeent, dat men, met zoo in bijzonderheden af te dalen, van het hart der quaestie afdwaalt. In de eerste plaats zij gezorgd, dat een Kamer van Koophandel als bedoeld tot stand komt. Aan den heer Nypels antwoordt spreker, dat de Kamer van Koophandel in Indië voorzeker medezeggenschap moet hebben bij de keuze van leden voor hare zuster in Nederland, en aan den heer van Zuylen, dat handel en industrie geheel samen gaan, zonder elkander niet bestaan. Spreker weet niet veel van de Kamers van Koophandel in Ned. Indië, maar verwondert zich niet, dat zij impopulair zijn. Waar hunne adviezen toch niet worden opgevolgd, laten zij uit den aard der zaak violen zorgen.

De heer W. van der Zijl acht het noodig, dat thans worde uitgemaakt, of door de Vereeniging gevolg zal worden gegeven aan het voorstel door den inleider aan het slot zijner rede, namelijk het benoemen van eene commissie ter voorbereiding van de gewenschte Kamer van Koophandel. Van de bestuurstafel verwacht hij thans een voorstel ter zake.

De Voorzitter antwoordt den heer van der Zijl, dat dit onderdeel der zaak niet uit het oog zal worden verloren. Van den heer v. Bennekom zou spreker nog gaarne vernemen: om welke reden dan toch de bewuste schapen niet op Sumatra's Westkust mochten worden ingevoerd? Wat de Kamers van Koophandel in Indië betreft, herinnert spreker zich, dat die in zijn tijd niet zoo van beteekenis ontbloot waren als men het thans wel laat voorkomen. Met name werd aan adviezen van de Bataviasche Kamer, toen daarin zitting hadden mannen als Mr. N. P. van den Berg, A. J. W. van Delden, Junius van Hemert enz., groote waarde gehecht.

De heer K. H. H. van Bennekom wijst er op, dat de heer Martijn, door te verlangen, dat de Indische Kamer van Koophandel in Nederland een officieel karakter zal erlangen in stede van een officieus, zooals door hem werd gevraagd, nog verder gaat dan hijzelf. Nogmaals constateert hij, dat de samenstelling van de Kamers van Koophandel in Indië alles te wenschen overlaat. Met den heer van Zuylen vertrouwt hij, dat de nieuwe Kamer hand aan hand zal kunnen gaan met de Ned. afdeeling der Indische Maatschappij van Landbouw en Nijverheid en den heer Nypels, geeft hij toe, dat, al zijn de leden der Kamer over het algemeen onbezoldigd, toch een hunner, die al het loopende werk doet, bezoldigd zal moeten worden. Wat betreft onze handelsrelatiën met Japan, is hij het met den heer Nypels volkomen eens.

Acht jaren geleden was spreker in *Japan* en vernam daar van een voornaam Japanner van groote ontwikkeling het navolgende: Toen men in *Japan* indertijd tot het inzicht kwam, dat het noodzakelijk was spoorwegen aan te leggen, was men daar zeer afkeerig voor dat werk de aangeboden hulp aan te nemen van de groote mogendheden, wier invloed in het Rijk men vreesde en wilde keeren. Gaarne had men gebruik gemaakt van Nederlandsch kapitaal en Nederlandsche ingenieurs. Maar de agent te *Yokohama* der Nederlandsche Handelmaatschappij gaf te kennen, dat men in ons land niet op dit werk was ingericht. Zoo hebt gij U, zeide spreker's zegsman, door anderen de loef laten afsteken.

Aan den heer Hijmans van Wadenoyen antwoordt spreker, dat Dr. Treub te *Buitenzorg*, wel is waar, verklaard heeft, dat de grond en het klimaat over het algemeen in den Archipel niet geschikt zijn voor de teelt van de katoenplant, maar twee gewesten heeft aangewezen, waar de toestand in dat opzicht gunstiger is, namelijk de residentiën Semarang en Palembang, en dat eene vereeniging van fabrikanten in Twente bezig is met de noodige stappen voor eene proefneming aldaar.

Op 's Voorzitters vraag betreffende de schapen, antwoordt spreker, dat die geschiedenis iedereen een raadsel is geweest. De Gouverneur van Sumatra's Westkust begreep er niets van, en op raad van dien ambtenaar vervoegde spreker, die toch te Batavia moest zijn, zich bij den Directeur van Binnenlandsch Bestuur. Van die autoriteit vernam hij, dat de weigering tot import in Sumatra verband had gehouden met een nieuwe regeling op den invoer van vee!!

De Voorzitter betuigt den dank der Vergadering aan de heeren van Bennekom, Martijn en alle overige sprekers, die aan het debat hebben deelgenomen. Hij acht de ernst der zaak te groot om daarover reeds in eene vergadering als deze, waarin de Indische handel niet sterker is vertegenwoordigd, eene conclusie te nemen. Hij geeft daarom in overweging, dat, nadat de heer Martijn zijne lezing in medio Januari zal hebben gehouden, door het Bestuur naar bevind van zaken zal worden overlegd en gehandeld.

Nadat nog enkele der sprekers het woord hebben gevoerd om het door hen gesprokene toe te lichten, wordt de vergadering door den Voorzitter gesloten.

De Voorzitter der Vereeniging,
P. H. VAN DER KEMP.
De Secretaris,
J. L. SWART.

Oost-Indische berichten.

Het consulair verslag van Bangkok deelt blijkens de *Deli Ct.* mede, dat van een *import* van 4,206.207 gallons petroleum er 3,884.701 gallons uit Sumatra en 159.604 uit Java naar Bangkok zijn verscheept en dus de Sumatrapetroleum er bijna geheel in de behoeften van de markt voorziet. De totale waarde der invoeren uit Ned.-Indië bedroeg 2,724,225 tical in 1903, tegen slechts 1,209,506 tical in 1902, terwijl onder de 197,493 pikols geraffineerde suiker, uit Singapore aangevoerd, vermoedelijk nog een belangrijk gedeelte van Java afkomstig is.

De rechtstreeksche *uitvoeren* naar Ned.-Indië en Nederland hadden een waarde resp. van 6560 en 66 tikal, terwijl ook waarschijnlijk Siam-rijst naar Nederland is verscheept, hetgeen echter uit de douane-statistiek niet blijkt.

Het verslag vestigt naar aanleiding van het vorenstaande de aandacht op de wenschelijkheid van de vestiging van een **nederlandsch handelshuis** of van een tak van eene export-maatschappij te Bangkok; de uitbreiding der handelsbetrekkingen tusschen Siam en Ned.-Indië, zoo ook Nederland, wettigt zulks voldoende. Met het oog op de voortdurende stijging der grondprijzen aldaar, is het in het belang der reflectanten, om niet te lang met de vestiging te wachten.

Ook eenige nieuwtjes meldt het blad; een dezer is wederom een aanstaande **bezuinigingsmaatregel**, dien de gouverneur-generaal wil voorstellen, n.l. dat de officiersinkomsten zullen worden verminderd tot de voor de infanterie geldende tractementen en dat de tractementen van *alle* ambtenaren boven de f 400 met 10 pct. zullen worden verlaagd.

Het tweede, dat de officier van justitie te Batavia bezig is om een onderzoek in te stellen naar de gedragingen van den Controleur van politie aldaar, wegens ernstige klachten, die door de pachters van de speelpacht zouden zijn ingediend. (*) Verder wordt meegedeeld, dat bij de regeering het voornemen bestond de adjunct-hoofddjaksa's en adjunct-djaksa's op te heffen en de vestiging van een Raad van Justitie te Medan sterk wordt overwogen, terwijl die te Padang zal worden opgeheven. De gouverneur generaal moet zelfs den directeur van justitie hebben aangeschreven, dat hij geen bezwaren daartegen wenscht te vernemen. De voorstanders van een Raad te Medan zouden dan hun wensch krijgen, ten koste van een ander gewest, waar goede rechtspraak evenzeer gewenscht is.

Verder deelt het *Bat. Hbl.* mede, dat ook het voornemen moet bestaan, om het maximum **pensioen,** thans gesteld op f 9000 's jaars, te verlagen en in verband daarmede de pensioenen voor hooge ambten te verminderen. Dit alles zou slechts betrekking hebben op de toekomst, daar nu eenmaal niet getornd kan worden aan de reeds verkregen rechten van de thans in dienst zijnde ambtenaren en officieren

Waar de vorige landvoogd, gelijk bekend, er niets van weten wilde, dat het leger ook gebruikt werd voor **politiediensten,** denkt de tegenwoordige gouverneur-generaal er anders over. Indien het noodig mocht zijn, zullen voortaan de infanterie, desnoods de cavalerie, de politie te hulp komen. „Het houdt er meteen den gang in bij de troepen moet de gouverneur-generaal hebben gezegd." Ook met het bestaande stelsel tot toekenning van **gratificaties** zal, volgens het *Bat. Nbl*., spoedig worden gebroken. De regeering wenscht namelijk, dat aan personen, die een betrekking waarnemen en na eindiging der waarneming in aanmerking zouden komen voor een geldelijke belooning, al dadelijk bij de aanvaarding der betrekking een zekere toelage boven hun maandelijksch inkomen wordt toegekend, waardoor het doen van voorstellen tot toekenning van gratificaties komt te vervallen. Het bedrag der toelage wordt dan bepaald door den betrokken departementschef, die van zijn besluit aan de regeering kennis geeft.

Ook de **nalatige belastingbetalers** worden niet vergeten. De landvoogd kan zich niet vereenigen met de wijze, waarop de achterstallige belasting wordt geïnd Het uitreiken van dwangschriften, blijkbaar toch niet altijd het verwachte effect hebbende, zal voortaan achterwege blijven en zullen ter bespoediging der afdoening, de niet betalers terstond voor den residentie-rechter worden geroepen; zoo meldt de *Locomotief* althans.

Aan de Algemeene Secretarie wordt een **persbureau** gevormd met het doel den landvoogd op de hoogte te houden van hetgeen in de pers wordt geschreven Een referendaris zal aan het hoofd van dit bureau komen. Het bureau zal zich ook belasten met het verstrekken van officiëele berichten aan de bladen tegen een nader te bepalen bedrag.

Ook in het belang der **marine** worden maatregelen getroffen. Wegens het gebrek aan marine-officieren, heeft de minister van koloniën bij de indische regeering de vraag aanhangig gemaakt, of het niet wenschelijk zou zijn voor jongelieden der hoogere burgerscholen in Indië de gelegenheid open te stellen, om het toelatingsexamen voor marine-instituten af te leggen, natuurlijk in het belang van de indische jongelingschap en natuurlijk niet minder in dat der nederlandsche marine. Verder is voorgesteld om aan de Koningin Wilhelminaschool een cursus te verbinden in de **zeevaartkunde**, ten einde jonge lieden tot stuurman voor de groote en kleine vaart op te leiden.

Ondanks het toenemend verkeer leverde, blijkens het verslag van den **Post- en Telegraafdienst** over 1903 het afgeloopen jaar een *nadeelig* saldo op van *f* 1.615.601, een cijfer geschikt, zegt het *Bat. Nbld.*, om allen drang tot hervormingen te bannen, ware 't niet, dat daaronder is begrepen een bedrag van *f* 1.261.000 voor het leveren en leggen van een kabel met toebehooren tusschen Sitoebondo en Bandjermasin. Een productieve uitgaaf dus, waarvan de opname onder de uitgaven in eens volgens dat blad niet goed te verdedigen is. De werkelijke ontvangsten bedroegen nog *f* 115.229 minder dan in 1902. De posterij gaf *f* 25,101 en de telegraaf *f* 59,727 minder.

Zooals wij weten zijn de afgevaardigden van de djokjasche landbouwers den 7den November door den gouverneur-generaal in particuliere audientie ontvangen, het onderhoud duurde 2½ uur en had, blijkens de *Locomotief* een bevredigend resultaat. De regeering zal hoogst waarschijnlijk afwijzend beschikken op het request der landhuurders van October 1903, doch wijziging brengen in het **landhuur-reglement**, waardoor beide partijen, resident en landhuurders, bevredigd zullen zijn.

Met de **tapioca-fabriek** te Tambakadjie, even voor de halte Karang Anjer van de Semarang—Cheribon Stoomtrammaatschappij, schijnt het goed te gaan. De *Locomotief* weet althans te vertellen, dat zij thans een vijf maal grootere oppervlakte beslaat dan het vorige jaar en zij met twee locomobielen werkt, waardoor dagelijks 50 picols meel worden verwerkt. Veertig daglooners werken aan de fabriek.

Wat de **overtochts-quaestie** betreft, deze heeft reeds een protest-vergadering door de onderwijzers uitgelokt. Een 40-tal onderwijzers waren aanwezig, benevens de inspecteur Den Broeder. De volgende motie werd met algemeene stemmen aangenomen:

„De vergadering acht een dergelijken maatregel grievend en vernederend, omdat uitzonderingen worden gemaakt en eenige landsdienaren met minder traktement, wel 1e klasse reizen;

zij spreekt haar diepgevoelde verontwaardiging uit over zulk een achteruitzetting van een geheel korps en besluit krachtig te protesteeren tegen een dergelijk voorstel, tenzij alle ambtenaren en officieren met minder dan f 450 tractement worden onderworpen aan dezelfde bepaling;

zij draagt het hoofdbestuur der N. I. O. V. op door tusschenkomst van den directeur van O. E. en N., den G. G. kennis te geven van haar gevoelen, zoodra blijkt dat het plan een vasten vorm aanneemt en wordt of is ingediend".

De schuilplaats van Pangeran Poespo, bij Soengah Langkat, nabij Merboeng, werd door een patrouille overvallen. Deze pangeran, zijn schoonmoeder en 3 volgelingen sneuvelden. De patrouille Buskens arresteerde de nog voortvluchtige Pemoesiran Radens met gezin en volgelingen.

De *Locomotief* meldt, dat van het Legerbestuur een geheim schrijven is uitgegaan aan eenige autoriteiten, kennis gevend van de te verwachten **mobilisatie** van eenige troependeelen, in verband met de komst van de russische Oostzee-vloot. Een bataljon van Tjimahi gaat naar Wijnkoopsbaai, een van Magelang naar Tjilatjap. Vooral op deze plaats is de aandacht gevestigd. Vermoedelijk zal de „Hertog Hendrik" daar station houden.

Naar Semarang zullen worden gezonden een bataljon van Magelang, een escadron van Salatiga en een sectie snelvuurgeschut.

De **colonne Colijn**, die zooals wij reeds weten, zich naar de Pakpaklanden zou begeven, waarheen de radja van Batoe-batoe met een deel der bevolking zou zijn gevlucht, heeft den 7en November voeling gekregen met de colonne van Leijden, door middel van boodschappers. Kapitein van Leijden verzocht opzending van vivres en berichtte dat de bevolking der Pak-pak-landen zich rustig hield.

Voorloopig zal geen expeditie naar **Boni** worden gezonden, lezen wij in de laatst ontvangen *Deli Crt.* De gouverneur van Celebes is telegrafisch naar Buitenzorg ontboden, ter bespreking van den toestand aldaar.

Het *Bat. Nbl.* weet zeker, dat van dezen landvoogd niet te verwachten is, dat hij een voorstel zal indienen om het D. v. O. in vredestijd naar Bandoeng over te brengen.

(*) Het doet ons genoegen te kunnen mededeelen dat, volgens de *Javabode*, door de justitie nog geen enkel positief bewijs tegen dezen Controleur is gevonden en hij in geen enkel opzicht zijn bevoegdheid is te buiten gegaan.

West-Indische Berichten.

Suriname. De West-Indische bladen brachten mededeelingen uit het Voorloopig Verslag van de Koloniale Staten op de ingediende inkomsten-belasting-verordening.

Over het algemeen viel het ontwerp niet in den smaak der heeren, ja werd dit onaannemelijk geheeten, waar het breekt met het beginsel, volgens hetwelk de belasting verschuldigd is over het zuiver bedrag der inkomsten, na aftrek eventueel der geleden verliezen. Dan wenscht men de deur open te laten voor vrijwillige aangifte, met aanslag waar die uitblijft of aan de uitnoodiging tot mondelinge of schriftelijke toelichting eener gedane aangifte, niet of niet op overtuigende wijze is voldaan. Dan werd 'n redactiewijziging noodig geacht ter vaststelling van belastingplichtigheid voor in de kolonie gevestigde zedelijke lichamen, die een bedrijf of beroep uitoefenen, en van vrijstelling van vereenigingen, als ziekenfondsen, societeiten, enz., die geen beroep of bedrijf uitoefenen, terwijl die vrijstelling ook verlangd wordt ten aanzien van instellingen van liefdadigheid, ook wat de liefdegiften uit het buitenland betreft. De Commissie van aanslag zou hebben te beslissen over de belastingplichtigheid? Geen quaestie van, dat moet in geval van nalatigheid in de aangifte, door den rechter uitgemaakt worden, meende men algemeen. Voorts meende men, dat de bepaling, volgens welke de belasting geheven zal worden van ieder, die in den loop van het belastingjaar in de kolonie zijn hoofdverblijf heeft, aanleiding kan geven tot onbillijkheid, b.v. door dubbelen aanslag van verlofgangers, in de kolonie en in het moederland. Voorts hebben de leden zitten te plukken aan de belastingplichtigheid van naamlooze vennootschappen, enz. Kijk 's, zeiden er velen, waar iedere vennoot voor zijn aandeel slechts een zooveelste in een lagere klasse zou moeten betalen, komt de vennootschap met het totaal bedrag der aandeelen in 'n hoogere klasse te staan en moet ze dus zooveel meer opdokken aan belasting. Dat is niet meer dan billijk, meenden anderen, waar juist samenvoeging der kapitalen, de vennootschap dus, leidt tot het maken van grootere winsten. Maar ook dezen meenden, dat in zoo 'n geval de vennooten van hun belastbare inkomens zouden mogen aftrekken hun aandeel in de uit de onderneming verkregen winsten, waarvoor de vennootschap reeds zal worden aangesproken. Dan acht men 't onbillijk, dat A of B, die in gebreke blijft rente te betalen van geleend kapitaal, deze niet van het belastbare inkomen mag aftrekken, terwijl ongeïnde huurpenningen wel op den staat zijner inkomsten moeten gehandhaafd.

Tegen de schaal van progressie, volgens welke de belasting zal worden geheven, had de meerderheid geen bedenking, ja er waren er zelfs, die meenden, dat vennootschappen, die een grootere winst dan 14000 gulden maakten, zwaarder zouden moeten worden belast.

Dit laatste 'n aanmoediging dus voor den surinaamschen fiscus, die anders zoo af en toe, wanneer het geen vervallen mijn-concessie betreft, toch al blijk geeft er te kunnen wezen, zooals b.v. 'n tijdje geleden, door het Comité voor het monument voor minister van Asch van Wijck invoerrecht te laten betalen voor het, aan de kolonie af te stane gedenkteeken. Het nieuwtje is al oudbakken, maar het kwam ons in de herinnering door het ongeluk, dat met het monument heeft plaats gehad. De mast van den vlaggestok voor het gouvernements-paleis is tegen de vlakte geslagen, na eerst het bronzen beeld van den overleden staatsman van zijn voetstuk te hebben geworpen, maar alles is nu weer netjes op zen plaats gezet. Moge aan de driekleur voortaan 'n veiliger stut worden verzekerd dan 'n, door houtluizen opgevreten vlaggemast.

Het schijnt met de bacove-bestelling op Jamaica niet zoo vlot te gaan als verwacht werd. Het bestuur van de Vereeniging voor den grooten landbouw achtte noodig, onmiddellijk stappen te nemen, om, zoo mogelijk, de uitvoering der bestelling te verzekeren. Het wendde zich, schreef *Onze West*, tot den gouverneur om een bijdrage, ook met 't oog op het feit, dat van gouvernementswege 26000 planten zijn besteld, tegen 23000 door de Vereeniging. Het gouvernement verklaarde zich bereid 60 percent in de kosten der zending tegemoet te komen, tot een maximum van *f* 1000.

Het bestuur der Landbouwvereeniging heeft den heer Gonggrijp, die voor haar naar Jamaica gaat, mede opgedragen een studie te maken van de cultuur en export van bacoven op Jamaica. De *Nieuwe Sur.* noemde deze zending, een buitenkansje voor den betrokkene, meer niet. *Onze West* ziet daarin 'n insinuatie en zou wel willen weten, wat het blad hiermeê bedoelt.

Als de Surinamers niet oppassen en maken, dat de Britsch-Indiërs elkaâr niet meer om 'n kip of andere kleinigheden onthalzen, of serieus trachten van kant te maken, zien we er nog van komen, dat Mr. Fock Suriname ook al onder de „vrijgevochten" zone zal opnemen. Onder de strafzaakjes in de surinaamsche bladen komt er ook een voor van een Britsch-Indiër, die omdat 'n landgenoot hem uitjouwde, dezen met zen schop bijna naar den koelie-hemel transporteerde. Maar, zoo iets komt hier herhaaldelijk voor onder die driftige Indiërs, zal men te Paramaribo zeggen. Ssst! Stil wat, 't zit 'm juist in dat herhaaldelijk voorkomen. 'n Kolonie, die zich zelve respecteert, moet maar zorgen, dat 't met die vechtpartijtjes uit is. Ze slaan hier in Holland op boerenkermissen, in Zeedijk en Zandstraat immers mekaar ook niet de hersens in? — Toch wel? Ja, zou 't dan in ons landje ook 'n vrijgevochten boel wezen?

In den laatsten tijd worden veel zieke arbeiders van sectie M van den spoorwegaanleg te Paramaribo aangevoerd. „Dit gedeelte van den spoorweg, schreef *Onze West*, schijnt in een ongezonde streek te liggen. De arbeiders weigerden echter de voorgeschreven voorzorgsmaatregelen behoorlijk na te komen. Het voorschrift b.v. om gekookt drinkwater te gebruiken, vonden zij ongehoord. Dat was goed voor zwijnen, meenden zij. Zonderlinge vooroordeelen heeft ons volkje! Als prophylaxe chinine te moeten drinken, vonden zij niets dan plagerij."

De gevolgen bleven niet uit. Buikziekten kwamen veel voor onder de arbeiders, waarvan er reeds twee overleden.

Curaçao. De *Amigoe*, die in hare feuilleton-rubriek grepen uit Curaçao's verleden doet, had 't in hare laatste nummers over de veelvuldigheid der misdrijven, vroeger in de kolonie in den slaventijd gepleegd, en de daartegen genomen maatregelen. In 'n gouvernements-publicatie van 7 Juni 1741 wordt melding gemaakt, van, op doodslag uitloopende vechtpartijen tusschen Birosis en Japanners. Zouden de negers van Curaçao al anderhalve eeuw te voren het voorgevoel hebben gehad van den, eens te wachten reuzenstrijd? Pientere luitjes dan toch!

Pienter zijn ook hun nakomelingen, maar als arbeiders vielen ze toch in Suriname niet in den smaak. Men wil daar alleen nog maar met arbeiders van Aruba uit de zuster-kolonie te doen hebben, maar daar protesteert een zekere Q in de *Amigoe* tegen, die meent, dat men op Aruba de aanwezige werkkrachten zelf noodig heeft, voor goud-, phosphaat- en landontginning.

De phosphaat-ontginning op Aruba levert de betrokken maatschappij geen winst op, gelijk men weet. De mededinging van de phosphaten uit Florida, Algiers, Tenessee en Tunis drukt den prijs te zeer, hoewel Mr. John Godden 't vertikt om ook *zijn* phosphaat op de markt te werpen.

Wat de quaestie met dezen Engelschman en zijne Santa-Barbara-concessie aangaat, ontleenen wij met betrekking tot de zoo vurig verlangde mijnwet, aan de *Wekker* het volgende:

„Wat betreft de bedoelde mijnwet, het zoude zaak zijn voor de nederlandsche regeering, zich niet te mengen in een twist tusschen particuliere eigenaars eener mijn. Wanneer de behoefte zich doet gevoelen, om de mijn te ontginnen, zullen partijen het wel met elkaar vinden, zonder dat de hooge regeering zich behoeft in te laten met een zaak, die, men weet niet, welke gevolgen zou kunnen hebben".

Dat ziet 'r bedenkelijk uit, en de minister zette onlangs ook al zoo'n ernstig gezicht. Zouden we de Santa-Barbara-ontginning maar niet onder de chronische desiderata opnemen? 't Is niet aangenaam, maar in dezen tijd van vredespaleizen en congressen is dubbel oppassen, vooral voor de kleintjes, geboden, om uit 't gedrang te blijven en niet uit louter vredelievendheid te worden doodgedrukt.

De kolonie begint 'r toch al, naar 't schijnt, weer zoo'n beetje boven op te komen; 't vorig jaar vielen de inkomsten 'n ton mêe en nu b.v. is in 't derde kwartaal voor Aruba en Bonaire een ontvangst te boeken van ruim f 13000 meer dan geraamd was.

De *Petit Bleu* heeft weer 'n nieuwtje betreffende de kolonie. 'n Volgende maal meer hierover. Laten we voorloopig hopen, dat 't blad even goed ingelicht bleek, als toen het Curaçao ten vorigen jare ten doode opschreef.

Staartmenschen.

(Zie No. 37.)

Het Congres, waarin Dr Breitenstein het vraagstuk der Staartmenschen behandelde, werd gehouden te Carlsbad in September 1902. Hij begon zijne mededeeling met een verwijzing naar zijn werk: „21 Jahre in Indien," waarin o. a. wordt gezegd, dat hij gedurende de jaren 1877—1880, toen hij als officier van gezondheid in het hartje van Borneo geplaatst was, *duizend gulden* als premie uitloofde, voor dengene

ADVERTENTIËN.

Voor elke afwijking van den normalen haargroei wende men zich om **kosteloos advies** tot den Hofkapper

Justman Jacob

Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

Een ruim gem. of ongem. benedenhuis te huur,

De Perponcherstr. 69.

Direct te aanvaarden.

Adres: **van Brakelstraat 68.**

PENSION

Koningsplein 6, 's-Gravenhage.

Gemeubileerde Apartementen te huur met of zonder pension,

per maand, per week of per dag.

W. H. C. Th. SASSE

Français. Méthode Berlitz.

Leçons de choses. Lectures intuitives. Lecture de journaux, Etude de pièces de théâtre. **BINCKHORSTSTRAAT 124.**

Electro-Medische toestellen

overeenkomstig het systeem van Prof. KORSCHELT en Dr. VON ALIMONDA.

Genezen spoedigst indische kwalen, zenuwziekten, verlamming, enz. enz.

Verkrijgbaar Van Brakelstraat 57.

Massa getuigschriften.

Chr. Vereenigingslokaal

4, Prinsengracht 4.

Tentoonstelling

VAN

Indische Schilderijen.

Geschilderd door:

DANIËL NOTEBOOM te Batavia.

Te bezichtigen van **9—31 December** alle werkdagen van 's morgens **10** tot 's middags **4** uur.

Entrée **f 0.25** per persoon.

Woensdags **f 0.50.**

AGUILAR'S

PORT-, SHERRY, MADEIRA en fijne TAFELWIJNEN,

zijn alom bekend.

Hoofdkantoor:

Heerengracht 3, Den Haag.

Bijkantoor:

BATAVIA, B. DE BAS & Co.

Succursalen: UTRECHT en LEIDEN.

Agentschappen op alle Hoofdplaatsen in Ned. Indië.

Interc. Telephoon 264.

Bij de Uitgevers-Maatschappij

HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG

te 's-Gravenhage

is verkrijgbaar:

AANTEEKENBOEK

voor betaalbaar gestelde

COUPONS en DIVIDENDBEWIJZEN.

Prijs 40 cent.

Het *Weekblad voor Incourante Fondsen* van BROEKMAN en HONDERS schreef hierover:

Door de Uitgevers-Maatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang" is uitgegeven een „Aanteekenboek" voor betaalbaar gestelde Coupons en Dividendbewijzen, waarin de bladzijden per maand, Januari—Decemb. volgen, met 8 hoofden ter invulling van de benaming der effecten, nominaal bedrag der stukken enz., alles tusschen staande lijnen. Voor verschillende aanteekeningen van effectenbezit is zulk een register zeker nuttig en de prijs van f 0.40 wel waard.

Hofleverancier van H. M. de Koningin. | Hofleverancier van H.M. de Koningin-Moeder

Brandstoffenhandel

C. AANDEWIEL

KANTOOR	FILIAAL
Sumatrastraat 145	Badhuisstraat 103
Telephoon 1427	Telephoon 2854
'S-GRAVENHAGE.	SCHEVENINGEN.

Allen, die de bekende

Roode en Witte

Porto Sanitario

(met gedeponeerd etiket v./d. COMPA HOLA)

als St. Nicolaas-Surprise

ontvingen, zij beleefd herinnerd dat deze merken te verkrijgen zijn bij

C. L. DROSSAERS,

te Den Haag — Plaats 24.

Pierre Vos,

CUISINIER

v. Galenstraat 30.

DINERS

in alle prijzen.

Hoogste Waarde voor Oude en Indische Brillanten

Goud, Zilver en Platina.

MAGAZIJN van

Gouden, Zilveren en Juweelen voorwerpen.

S. SCHUIJER,

Korte Poten 44, Den Haag.

Inkoop en Ruil.

's-Gravenhaagsche

Crediet-vereeniging en Depositokas

Den Haag. — Buitenhof 46.

Waarborgkapitaal en Reserve f 400.000.

Directie:

Mr. I. B. VAN BERCKEL. — J. L. DIETZ.

Commissiehandel in **Effecten** en **Coupons. Credieten** tegen persoonlijk of zakelijk onderpand. Verhuurt **Safes** in den brandvrijen kelder. Plaatst gelden à **deposito**, in **chèque-rekening,** in de **spaarkas.**

Correspondent van de **Ned. Ind. Escompto-Maatschappij.** Betaalt hare **Wissels** uit. Fourneert tegen zeer voordeelige koersen **Traites** op de belangrijke plaatsen in **Ned. Indië.**

Verstrekt alle gewenschte inlichtingen.

Kantoortijd 9—3 uur.

Zutphen Vooruit.

Zutphen, gelegen in een gezonde, boschrijke, malaria-vrije omgeving, is bijzonder geschikt voor vestiging van gezinnen die een **gezellige, niet te dure** woonplaats verlangen. Huren matig. Op het gebied van **Tooneel, Concerten, Opera's, Kunst** en **Wetenschap** is er hetzelfde te genieten als in grootere steden, maar veel goedkooper.

De plaats is uitstekend voor opleiding van jongelieden. Men heeft er een **Gymnasium, H. B. School** (beiden ook voor meisjes toegankelijk), **Scholen van uitgebreid onderwijs, Meisjesschool, Kunstnijverheidschool** (teekenen, boetseeren, houtsnijden, kunstnaaldenwerk, japonnaaien), **Muziekscholen, Taalcursussen, Kookschool, Rijksnormaallessen,** enz.

M. M. F. LUPPES, Voorzitter.

M. G. A. WENNIPS, Secretaris.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers

van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van

Banieren, Vaandels, Militaire Borduurwerken.

Inrichting voor 't borduren van **Lambrequins, Stoelzittingen, enz.**

Uitgebreide Weverij en Passementfabriek

voor de vervaardiging van **Franjes, Embrasses en Agrementen** in soliede qualiteit en iedere verlangde kleur.

CONCURREERENDE PRIJZEN.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE

Thee- en Presenteerbladen, THEESERVIEZEN,

Koffiestelletjes, Bouilloirs,

enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15

Poppen.

OUDST en MEEST GESORTEERD adres in POPPEN en POPPENKLEEDING.

Popppen welke kunnen worden uit- en aangekleed,

tevens inrichting van alle voorkomende reparatiën aan de Pop.

Goedkoopst adres van de poppen merk COSMOPOLITE.

Al onze Poppen zijn geprijsd.

Th. A. KEET,

OUDE MOLSTRAAT 11 bij de Papestraat.

ZADEL- EN KOFFERMAKERIJ,

W. POPPINK,

151 PRINS HENDRIKSTRAAT, DEN HAAG.

Goedkoop adres voor sterke REIS- en HANDKOFFERS. Vooral wordt de aandacht gevestigd op mijn uiterst solide en goedkoope gepanserde HUT- en MAILKOFFERS. Reparatieinrichting voor alle soorten reisartikelen en lederwaren.

---

van Soest en van der Weijde.

Lange Voorhout 23. — Den Haag.

Voeren effectenorders uit op de beurzen te Amsterdam en het Buitenland, incasseeren coupons en dividenden, belasten zich met renteontvangst van kapitalen op het Grootboek, geven en nemen gelden op prolongatie en à deposito, incasseeren verlofstractementen en pensioenen.

Met 1 dag opzegging . . . . 2 pct.

Voor 1 maand . . . . $2^1/_4$ „

„ 3 maanden . . . . $2^1/_2$ „

Verstrekken REISCREDIETBRIEVEN.

„Arnhem" Levensverzekering-Maatschappij **„ARNHEM".**

Directie: Th. LIEFRINCK, P. A. BOONE.

Generaal-Inspecteur: C. A. VAN DER HUCHT, te *'s-Gravenhage.*

Inspecteurs: H. N. STAKMAN te *'s-Gravenhage;* G. O. A. VUNDERINK te *Groningen;* P. A. BOONE Jr. te *Arnhem;* J. P. PUNT te *Breda.*

Bijkantoor te **Batavia,** Directeur J. WILDEMAN.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN

worden tegen marktprijs ingekocht door

N. BLOM,

in Goud, Zilver en Edelgesteenten,

Amsterdam, N. Heerengracht 9.

Ook aan huis te ontbieden.

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN

HEERENHOEDEN en PELTERIJEN

Prinsestraat 39,

'S-GRAVENHAGE.

Brandapparaten

der nieuwste vinding, van de eenvoudigste tot de meest complete.

Groote voorraad Fijne Houtwaren.

TENZER'S VLOEIBARE VERF voor Hout, Gobelin, Fluweel, enz.

TENZER, Oude Molstraat 15, Den Haag

Eenigst speciaal Magazijn. Geen goedkooper adres in Binnen- of Buitenland.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.

TELEPHOON 1447.

Directe import van indische ingrediënten voor de Rijsttafel.

Kwee assem - Krandjie - Goelalie - Manissan assem

Samballans - Versche Ketella - Boemboe's.

Het meest aangenaam werkend ***laxeermiddel,*** zonder eenige nadeelige invloed op de spijsvertering zijn onze

CASCARA PASTILLES,

per flacon à 30 pastilles **f 0.30**

» » » 100 » **f 0,75**

Onze versuikerde **STAALPASTILLES** zijn onbedervelijk, daarom het beste middel tegen *Bloedarmoede en de gevolgen daarvan.*

Prijs per flacon à 100 stuks **f 0.50**

» » » » 1000 » **f 3.30**

Vraagt uitsluitend ons merk.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPPEL.

Eerste Nederlandsche fabriek van Gecomprimeerde Geneesmiddelen.

Te bekomen bij alle Apothekers.

MEIJROOS & KALSHOVEN, ARNHEM Koningsplein 9.

Export van **Piano's, Harmoniums, Muziek-, Blaas- en Strijkinstrumenten, Gramophones, enz.** naar Oost- en West-Indië.

Speciaal voor de tropen aanbevolen:

Piano's en Vleugels uit de fabriek van JOHN. BRINSMEAD & SONS, LONDON! Garantie 5 jaar.

Catalogus franco op aanvrage.

Vraagt de bekende Sauces en FABRIEKSMERK T&D GEDEPONEERD **Uw Leverancier Groenten, Soepen, Zuren van de Firma**

TIELEMAN & DROS, *Leiden.*

De Firma TER MARSCH & Co.

Hofleveranciers te ROTTERDAM

levert, onder nevenstaand Fabrieksmerk, uitsluitend

prima kwaliteit

Vleeschwaren, Soepen, Sausen, Hammen,

ENZ. ENZ.

Gedep. Fabrieksmerk.

Vraagt uitgebreide Prijscourant voor Export of Binnenland.

OOST en WEST.

RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 195.

Open iederen **werkdag** van **10** ure v.m. tot **7** ure 's avonds.

Des **Zondags** van **12** tot **7** ure n.m.

Toegang voor leden der Vereeniging en geintroduceerden.

Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal **(plat du jour)** *f* 0.80.

Diné *f* 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

BONBOEKJES { **voor 10 plats du jour f 7.00,** **voor 10 diners f 12.50.** }

Het lokaal is **telefonisch verbonden,** zoowel ten gerieve der leden, als tot het ontvangen van bestellingen.

STAAT

voor aanvraag van VERLOFSTRACTEMENT

VOOR

H.H. INDISCHE AMBTENAREN (officieel model).

Verkrijgbaar bij den uitgever van dit blad, Haagpoort 4.

Prijs $2\frac{1}{2}$ cent.

die hem een levend of dood exemplaar van een staartmensch bracht. Niettegenstaande die hooge belooning heeft hij nooit een staartmensch te zien kunnen krijgen; wel zag hij een inlandsch soldaat die aan het einde der wervelkolom een staartvormig uitwas van $3\frac{1}{2}$ c.M. had, dat echter geen staart kon worden genoemd omdat bij dien man ook een dergelijk uitwas aan den rechter-enkel bestond. Bij nader onderzoek bleken beide huidhoornen (cornua cutanea) te zijn. Dr. B. was er dus niet ingeloopen, zooals Haeckel en andere geleerden, die zulke ziekelijke toestanden der huid als atavistische bewijzen beschouwden van de afkomst der menschen van de dieren. En hij maakte ook niet de fout van Bartels, Schäfer, Gerlach, Fleischmann en anderen, die weliswaar zulke aandoeningen der huid juist beoordeelden, maar lichtvaardig de diagnose „incompleete staart" maakten. De russische anatoom professor Zernaff heeft alle 120 tot nu toe beschreven gevallen van staartmenschen weggecijferd, omdat, volgens hem, bij geen één hiervan van een werkelijke staart sprake was; de uitwassen hadden immers nòch wervelbeenderen nòch een „fibreusen" streng, zooals het éene geval door professor Virchow als staartmensch beschreven.

Ook Dr. Breitenstein heeft de ontleedkundige beschrijving dezer 120 gevallen nauwkeurig bestudeerd en komt tot de conclusie: 119 dezer gevallen zijn allesbehalve met een staart omdat geen enkel uitwas wervels of een duidelijken „fibreusen streng" had. Alleen het 120ste geval, door Virchow beschreven, voldoet aan de meest bescheiden eischen van deze diagnose. (1)

Daar zelfs geleerden, zooals bovengenoemde, deze uitwassen „staarten" noemden, alleen omdat gezwellen (tumoren) huidplooien, spleten in de wervelkolom (spina bifida) enz. enz. aan het onderste einde van den rug zaten, is het geen wonder, dat de verbeeldingskracht van zeevaarders en andere reizigers naar verre gewesten dezen noch minder voorzichtig maakte en ze van „staartmenschen" spraken als daarvoor heelemaal geen reden was.

De Dajaks op Borneo dragen bijv. bij hunne krijgstochten, op den rug een geitenvel, waarvan de staart tusschen de beenen naar beneden hangt. In Afrika zijn er verscheidene volksstammen, die de staarten van verschillende dieren als sieraad aan het onderste gedeelte van den rug dragen.

Zulke vergissingen en zulke fouten in de observatie kunnen de hoofdoorzaak zijn, dat sedert de 14de eeuw anatomen, anthropologen en ethnographen zich met de vraag bezig hebben gehouden of er zulke staartmenschen bestaan en waar zij voorkomen. (2)

Dat echter een groot gedeelte der bovenvermelde 120 gevallen van staartmenschen op de eilanden van den indischen archipel gevonden werden, komt hierdoor dat er daar bepaald naar *gezocht* is omdat het woord staartmensch (orang ékor of orang boentoet) door de kustbewoners van Borneo en Sumatra (Vide Atjeh van Snouck Hurgronje) veel gebruikt wordt als scheldwoord voor de minder beschaafde en onontwikkelde bewoners der binnenlanden. Toen in 't jaar 1879 de vorst van Moerong en Siang naar Moeara Teweh kwam, klaagde hij Dr. Breitenstein zijn leed, dat de Maleiers en Bekomfaiers zijne onderdanen haatten en ze voor staartmenschen uitscholden.

Het blijkt dus dat:

1e. het getal der tot nu toe door de wetenschap geconstateerde gevallen van staartmenschen zich tot één beperkte. (Hoe groot is echter bijv. het getal menschen met zes vingers aan eene hand, enz. enz.)

2e. Tot nu toe is nooit en nergens een volksstam gezien, die als klasse-„staartmenschen" gedetermineerd kan worden.

3e. De in vroegere eeuwen medegedeelde gevallen van staartmenschen, droegen dezen naam zeer ten onrechte. Optisch bedrog of verkeerd opgevatte mededeelingen der inlanders van de verschillende eilanden gaven aanleiding tot de verspreiding dezer legende.

4e. dat Haeckel, cum suis, geen recht hadden het bestaan van staartmenschen in de rij der bewijzen op te nemen, dat de mensch van de dieren afstamt.

Bij de discussie over dit onderwerp beweerde M. Alsberg (Cassel) dat ook volgens zijne opinie geen menschenras met staarten tot nu toe gevonden werd, maar, dat Prof. R. Wiederstein feitelijk 3—4 gevallen van werkelijke staartmenschen beschreven heeft d.w.z. met overtollige wervels behebt. Dr. Breitenstein heeft kort geleden dit boek van W. gelezen. De gevallen van M. Braun en von Lessner beschreven, kunnen niet als bewijs voor het bestaan van staatmenschen beschouwd worden, omdat hunne staarten (??) niet ontleedkundig onderzocht werden. Van het 3e geval van Hower in dit boek geteekend met „een voet langen staart" zegt zelfs de schrijver: *van skeletelementen is niets te voelen.*

Dus bewijzen ook deze 3 gevallen niets en Dr. Breitenstein acht de legende van de staartmenschen dus voor goed begraven.

Van ons medelid L. J. Lefèbre ontvingen wij een brief uit Rome, waaruit wij het volgende overnemen:

Geachte Redactie!

Een paar woorden naar aanleiding van „zijn er menschen met staarten:"

R. B. veronderstelt: dat de geheele zaak waarschijnlijk neerkomt op een verzinsel van Maleiers, die de Dajaks als de dieren naverwant beschouwen. Ik voor mij acht deze veronderstelling van R. B. juist. Niet alleen de Dajaks worden door de Maleiers voor staartmenschen gehouden, ook de Battaks genieten dezelfde eer.

Met name de Straitsmaleier, (die zelfs op den Oostkust maleier neerziet, bewerende dat deze eigenlijk Battak is) spreekt van „Orang-Battak berêkor, maken arang" (De Battaks met staarten zijn menscheneters). Ik was in de gelegenheid meermalen een Maleier bijv. op een zich badende Battak te wijzen, vragende: waar is nu zijn staart? Antwoord: „Ja, meneer, dát is ook geen menschenetende Battak! De menscheneters wonen verweg en die hebben werkelijk staarten! Commentaar overbodig!"

Wij meenen hiermee de gedachtenwisseling over staartmenschen te mogen besluiten".

(1) Professor Zernoff keurt ook dit geval af omdat deze man nog een tweede uitwas tusschen de schouderbladeren had met dezelfde bestanddeelen die ook het zachte gedeelte van een dierlijke staart heeft.

(2) Ook in de geschriften der oude natuurkundigen komt deze legende voor. Bij de Kalystriers in Indië, ook in Afrika en op Sicilië zouden ze gezien zijn.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

Beleefd verzoek ik U om opname van het volgende in uw blad:

Met belangstelling kennis nemende van de behandeling der indische begrooting in ons Lagerhuis, trof mij, waar het rechtsgevoel zich zoo duidelijk uitsprak, dat het in het geval de Stuers zelfs niet schroomde tot drastische middelen toevlucht te nemen, welke ver buiten de omgeving, waarvoor ze waren bedoeld, een op zijn zachtst genoemd onbillijken indruk moesten teweeg brengen, trof mij in verband met het Deli-debat een grove onbillijkheid.

De verschijning der brochure van den Brand, door velen in den lande met instemming begroet, stuitte op veler en ook op officieele tegenspraak, die den schrijver overdrijving ten laste legde. Sedert is die tegenspraak verstomd, en uit de jongste debatten bleek unaniem de meening de heerschende, dat Deli werkelijk een beeld van „moreele inzinking" biedt. De oorzaak?. . . Het rapport Rhemrev.

Is dit rapport, voor ons de groote onbekende, doch in zijne conclusiën wereldkundig gemaakt, dan werkelijk de vrucht van een volstrekt onpartijdig, zonder eenige bevooroordeeling geleid onderzoek, hetwelk m.i. alleen zulk 'n radicalen ommekeer in de meeningen van zoovelen zou vermogen te wettigen?

Ik meen hier te moeten wijzen op de klacht der delische planters, in alle bladen indertijd opgenomen, en de wijze betreffende, waarop het onderzoek door Mr. Rhemrev zou zijn ingeleid, een klacht, naar mijn weten onweersproken, en die dan ook, toen de heer van Kol in de *Indische Mercuur* van zijn voornemen deed blijken, om aan te dringen op eene enquête naar de arbeiderstoestanden op Java, m.i. terecht den suikerfabrikanten aanleiding gaf, om naast betuiging van instemming met dat voornemen, den wensch kenbaar te maken naar 'n *onpartijdig* onderzoek.

De wijze, waarop blijkens de klacht der delische planters het onderzoek door Mr. Rhemrev zou zijn ingeleid: de uitzending van 'n aantal betaalde spionnen, Maleiers uit de Straits, tot zelfs Japanners, tot verzameling van bewijsmateriaal, maakte op mij den indruk, dat men hier te doen had met 'n gevestigde meening van den enquêteur vòòr den aanvang van het onderzoek, hetwelk in zijne uitvloeiselen ook 'n treffende overeenkomst bood met de, door den engelschen consul te Boma, Casement, in den Congo-Staat geleide enquête.

Evenals dáár, de aan den oever samengeschoolde inboorlingen den ambtenaren der Lulonga-Maatschappij toeschreeuwden: „Pak nu je biezen maar! 't Rijk van België is uit", zoo zagen we in Deli de arbeiders eener onderneming, waar een onderzoek had plaats gehad, de naastbijliggende plantage overstroomen, om hunne mede-arbeiders op te ruien, het werk te staken.

Wanneer we nu ook lazen dat later door den enquêteur, op aandringen der planters, die hun bedrijf in gevaar zagen gebracht, andere wegen werden ingeslagen, de inleiding van het onderzoek *kan* m.i. niet dienstig zijn geweest aan het verkrijgen van onpartijdige uitkomsten.

En, zonder aan de goede trouw van den delischen enquêteur, wien m. i., is de klacht der delische planters juist, beleid ten eenenmale moet worden ontzegd, ook maar eenigszins te twijfelen, is m. i. twijfel aan de hooge waarde van zijn rapport en daaruit getrokken algemeene conclusiën alleszins gerechtvaardigd.

Die conclusiën, zal men zeggen, zijn getrokken uit feiten. Pardon, conclusiën berusten gemeenlijk op de voorstelling van de feiten gegeven. En nu behoeft men waarlijk niet zoo heel veel wereldwijsheid te bezitten, om te weten, dat een zelfde feit aanleiding kan geven tot verschillende voorstellingen, zonder dat aan bewuste partijdigheid mag worden gedacht.

Wij hebben in de Deli-zaak slechts den *openbaren aanklager* gehoord, wiens optreden onafhankelijk van zijn wil, tot feiten-constructie *kan* aanleiding hebben gegeven, en gronden nu daarop ons recht, om gelijk geschied is, op heel de delische samenleving het odium van „moreele inzinking" te drukken, zonder hare verdediging te hooren?

Dat, geachte redactie, is m. i. een even groot onrecht, als hetwelk door enkele planters hunnen arbeiders zeer zeker is aangedaan.

NEDERLANDER.

Van Vreemde Koloniën.

Koloniale Pensioenen in Indo China. De heer François Deloncle, afgevaardigde voor Cochin China, heeft der fransche Kamer van afgevaardigden een ontwerp-besluit ter goedkeuring voorgelegd, dat een der meest brandende vraagstukken voor het ambtenaarspersoneel in Indo-China raakt. Er is daarbij geen sprake van de oprichting, want het fonds bestaat reeds sedert 1898, maar van de verbetering van den toestand van het locaal pensioenfonds in Indo-China. Het ontwerp betreft uitsluitend Indo-China, wijl die fransche kolonie alleen over voldoende middelen beschikt, om de toekomst der ambtenaren te verzekeren, welke zij in haren dienst neemt en niet in aanmerking komen voor staatspensioen. Doch meent men, dat ook in de andere koloniën er op moet worden aangestuurd, dat ook dáár den ambtenaren pensioen moet worden verzekerd door locale fondsen, werkende op overeenkomstige wijze als het, in Indo-China bestaande. Waar dit laatste dus als model geldt, waarnaar andere eventueel op te richten fondsen zullen worden gecopieerd, is het begrijpelijk, dat alles wat daarop betrekking heeft in hooge mate de belangstelling wekt van fransche ambtelijke koloniale kringen, terwijl het onderwerp ook, ter vergelijking met de ten onzent bestaande toestanden, wel aandacht verdient.

Hoe is men er toe gekomen om in Indo-China een locaal pensioenfonds op te richten? Daartoe bestonden twee redenen.

De eerste was, dat de ambtenaren door den gouverneur benoemd buiten de, door de wetgevende macht in het moederland georganiseerde diensten, in het geheel geen recht op pensioen hadden.

De tweede reden was, dat de ambtenaren, behoorende tot de bevoorrechte klasse van hen, op wie men de bepalingen der fransche wet van 1853 wel van toepassing had willen verklaren, daarvan in werkelijkheid geen voordeel konden trekken, door de bepalingen zelve, in die wet neêrgelegd.

Ja, die ambtenaren, welke uit het moederland van dáár bestaande diensten naar de kolonie werden gedetacheerd, konden na vijf en twintig dienstjaren waarvan vijftien in de kolonie doorgebracht recht op pensioen doen gelden, zoo ze tevens den vijf- en vijftig jarigen leeftijd hadden bereikt. Maar een groot gedeelte van het personeel in Indo-China behoort niet tot de kaders van het moederland. Vele beambten worden uit de plaatselijke elementen gerecruteerd en benoemd. Dezen maken hun heele carrière in de kolonie, en hoewel ze dus veel langer aan verderfelijke klimaatsinvloeden bloot staan, dan hunne collega's, die maar 'n zekeren tijd in den kolonialen dienst doorbrengen, bestond voor hen de bepaling, dat zij om aanspraak op pensioen te verkrijgen, evenals of ze in het moederland dienden, een dertig jarigen diensttijd achter den rug en den zestig jarigen leeftijd bereikt moesten hebben.

Het was deze abnormaliteit, welke bij de bespreking van de onderwerpelijke aangelegenheid in de zitting van den franschen Senaat van 1898, den heer Constans aanleiding gaf tot de volgende opmerking:

„Er is nog een derde categorie van ambtenaren, die der lagere en meest blootgestelde klassen, de categorie der locale beambten, opzichters bij het boschwezen, regie- en douane-beambten, geëmployeerden bij het kadaster en bij de openbare werken, allen verplicht tot harden arbeid op alle uren van den dag; dezen worden veel harder, bijna wreed behandeld. Zij moeten dertig jaren dienst in de kolonie hebben gepresteerd en zestig jaar oud zijn, om recht te hebben op pensioen. Nauwgezet houdt men van die ongelukkigen vijf percent van hun tractement in. Dat geld vloeit in de fransche staatskas en komt er nooit wêer uit, om de eenvoudige reden, dat er geen voorbeelden zijn van ambtenaren, die gedurende dertig jaren dienst in onze groote kolonie in het verre Oosten hebben verricht, en daarbij in de kolonie zelve zestig jaar oud geworden zijn".

Het was ten behoeve van deze ambtenaren, dat het voorschrift van 1898 werd in het leven geroepen, waarbij een locaal pensioenfonds voor Indo-China werd ingesteld, dat én door stortingen der ambtenaren én door bijdragen der verschillende koloniën en protectoraten van Indo-China moet worden in stand gehouden.

Volgens de bepalingen van het decreet van 5 Mei 1898 wordt zonder dat er van 'n leeftijd sprake is, recht op pensioen verworven door 'n vijf en twintig jarigen dienst waarvan minstens twintig jaren in Indo-China, met dien verstande, dat wat de laatstgenoemde voorwaarde betreft, de jaren met verlof doorgebracht tot vijf jaren toe, worden gerekend tot den kolonialen diensttijd te behooren.

De pensioenen bedragen voor elk dienstjaar het één-honderste van het tractement, door den belanghebbende gemiddeld in de laatste vier jaren van actieven dienst getoucheerd, zijnde het minimum dier pensioenen vastgesteld op 800 franken en het maximum op vijf-en-veertig ten honderd van het vorengenoemd gemiddelde.

Alle diensten, buiten Indo-China verricht, hetzij in Frankrijk, hetzij in een andere kolonie, worden voor niet meer dan vijf jaren in rekening gebracht.

Om gezondheidsredenen, of uithoofde van intrekking eener betrekking, kunnen pensioenen worden toegekend na vijftien-jarigen dienst, waarvan tien jaren in Indo-China, ten bedrage van het één-honderdste voor elk dienstjaar van het gemiddeld tractement in de laatste vier jaren tot een minimum van 480 franken.

De weduwen hebben recht op een pensioen, gelijk staande met vijftien-hondersten van het tractement van den echtgenoot in de kolonie; de weezen hebben recht op ondersteuning tot hun meerderjarigheid.

De heer François Deloncle heeft nu voorgesteld, in in deze regeling een wijziging te brengen, d. w. z. de pensioens-vooruitzichten der ambtenaren te verbeteren.

De stand van het pensioenfonds is, daar de regeling nog nieuw is en er weinig gepensionneerden onder die regeling zijn, gunstig. Het kapitaal bedraagt ruim 2 millioen gulden en in 1903 stond tegenover een totaal van 141.194 piasters aan uitgaven, een van 287.872 piasters aan inkomsten.

Voorgesteld wordt nu door den afgevaardigde voor Cochin-China om het minimum-pensioen te brengen van 800 op 1200 franken, en het maximum te verhoogen tot 8000 franken, terwijl de dienstjaren, niet in indo-chineeschen dienst verricht, bij de berekening van het pensioen niet voor slechts vijf jaren maar voor den vollen duur zouden moeten worden in rekening gebracht.

De *Dépêche Coloniale* meende, dat er van het maximum van 8000 franken wel wat af kon:

„Wanneer een oud-prefect, of een oud-directeur of directeur-generaal aan een der ministerie's zich met 6000 franken moet bedruipen, is dat maximum voldoende te achten voor een ambtenaar der douanes en regieën in Cochin-China en Tongkin".

Slangen en tijgers in Engelsch Indië. Evenals men hier wel eens luitjes griezelige verhalen hoort doen van slangen en tijgers, waarvan het in ons Indie zou wemelen, weten onze overburen aan de overzijde van het Kanaal, wanneer ze uit het land van Indus en Ganges teruggekeerd zijn, braaf op te snijden van hunne ontmoetingen met die ongure beestjes, die ze misschien nooit anders dan in een kooi, achter dikke tralies hebben gezien. Het geringe aantal blanken, dat aan de aanvallen dier dieren ten offer valt, is het duidelijkste bewijs, dat de Europeanen daar niet zoo heel veel last van hebben, waarbij echter nog moet worden erkend dat hunne kleeding hen tegen slangenbeten beschermt.

Maar de Indiër in zijn dorp, temidden of in de nabijheid van dichte wildernissen, kan van de verwoestingen, welke slangen en wilde dieren onder zijne landgenooten zoowel als onder zijne kudden aanrichten, terecht een woordje meêpraten.

Ten vorigen jare zijn niet minder dan 24,576 menschen en 96,226 stuks vee op die manier aan hun eind gekomen. Bij na 22,000 menschenlevens komen op rekening der slangen, terwijl de wilde dieren de grootste opruiming hielden onder het vee: 40,000 namen de luipaarden voor hunne rekening, terwijl de tijgers er 30,000 van kant maakten. Dat deze laatsten echter ook hoogst gevaarlijk voor den mensch kunnen worden, blijkt uit 't feit dat in één district 48 menschen door eene en dezelfde tijgerin werden gedood. Wel wordt ook omgekeerd onder de wilde dieren opgeruimd, zoodat b.v. ten vorigen jare 1285 tijgers, 4370 luipaarden, 2000 beren en 2086 wolven naar den dierenhemel verhuisden, maar er blijven er toch genoeg over, zoodat er geen vermindering in het aantal offers valt te constateeren. Daarvoor zorgt ook het indisch bijgeloof.

Evenals de Hindoe heel gemoedereerd zijn heelen oogst ziet vernielen door de, voor hem heilige antilopen en apen, zal hij ook, wanneer 't maar eenigszins kan worden vermeden, er niet toe komen, om den zoo gevaarlijke cobra eenig leed te doen. Dit beestje is ook een voorwerp van aanbidding en eerbied voor hem. Kan hij niet anders, dan wordt de gedoode cobra toch met de noodige eerbewijzen verbrand, onder herhaalde betuiging dat heusch niet anders dan harde noodzaak schuld draagt aan het betreurenswaardig feit.

Wat de wilde dieren aangaat, die het op zijn leven, zijn vee of aanplantingen gemunt hebben, staat de Indiër, waar het bijgeloof hem niet in den weg staat, vrij wel machteloos, door de strenge en beperkende bepalingen op 't bezit van vuurwapenen in de kolonie. In de *Times* wordt er dan ook op aangedrongen om de betreffende bepalingen in meer vrijzinnigen geest te herzien, en aan betrouwbare inlanders in streken, door wilde dieren onveilig gemaakt, toe te staan vuurwapens te houden en te gebruiken.

De Straits Settlements. Het verslag over 1903 van deze engelsche kolonie toont aan, dat ook dáár de inkomsten door de uitgaven worden overtroffen, niettegenstaande eerstgenoemde vergeleken bij 'n paar jaar te voren met ongeveer 11,5 pct, en wel van 7.315.001 dollars in 1901 tot 7.958.496 dollars in 1903 vooruitgingen. De in- en uitvoerhandel leverde, volgens het verslag, maar matig bevredigende uitkomsten op. Toch wees de invoerhandel, in dollars uitgedrukt op 'n vermeerdering van $8\frac{1}{2}$ percent, en in ponden sterling wêergegeven, op eene van $12\frac{1}{2}$ percent, terwijl de uitvoerhandel, in dollars uitgedrukt, met $\frac{1}{2}$ pct. achteruitgegaan, in ponden sterling weêrgegeven 'n vooruitgang met 2 pct. aantoonde.

Opmerking verdient, wat in het verslag als reden wordt aangegeven voor het verschijnsel, dat de positie der kolonie, als distribuante van verschillende artikelen voor omliggende landen, neiging tot verzwakking aan den dag legt. Hooge vrachten, gebrek aan concurrentie in de scheepvaart, de natuurlijke neiging tot rechtstreeksch vervoer naar de landen van bestemming, en mogelijk de *toenemende ondernemingsgeest van hollandsche kooplieden*, worden in het verslag daartoe gereleveerd.

Niettegenstaande bedoelde neiging, nam echter het verkeer in de havens van Singapore en Penang in 1903 weêr toe met 1.249.000 tonnen aan in- en uitklaringen.

Zaken met de havens van Java bleven binnen nog nauwere grenzen dan gewoonlijk beperkt; en de *handel met Nederlandsch Borneo blijkt al meer en meer in handen van de kooplieden op Java over te gaan.*

De cursiveeringen hiervoren, doen ons zien, dat men in den vreemde begint te merken, dat de Jan-Salie-geest er zoo langzamerhand bij ons begint uit te raken.

De fransch-engelsche overeenkomst is op het laatste nippertje door den franschen Senaat goedgekeurd. Den 8en zou de overeenkomst zijn vervallen, wanneer zij nog niet de volle bekrachtiging van het fransche parlement had verkregen, maar de Senaat, waar verschillende sprekers tegen de aanneming adviseerden, bedacht zich nog bijtijds, en verleende den 7en zijne sanctie aan het verdrag, dat volgens sommigen nu eerst recht aanleiding tot hommeles tusschen beide contracteerende partijen zal geven.

Want het verdrag, dat in Engeland wordt beschouwd als 'n afdoende maatregel, om aan verschillende bisbilles 'n einde te maken, geldt voor vele Franschen slechts als 'n eersten, zij 't ook gewichtigen stap op den weg der minnelijke schikking van verschillende geschillen.

Frankrijk heeft wel zijn French Shore op New-Foundland opgegeven, maar in de stellige verwachting dat de New-Foundlanders nu ook de Bait-bill zullen intrekken, welke den franschen visschers, die van St. Pierre en Miquelon ter vischvangst gaan, belet aan aas te komen voor de groote visscherij. Maar, we zeiden het reeds, de New-Foundlanders hebben er geen plan op, om dien vreemden visschers op hunne kusten ter wille te zijn, en de quaestie blijft dus even actueel als te voren, behalve dat Frankrijk in die contrijen er nu minder goed voor staat dan te voren.

Ook de Nieuwe Hebriden-quaestie is nu weer 'n beetje opgerakeld, en er is nu ook de verklaring van den heer Reid in het australisch parlement, dat indien Frankrijk er toe zou willen overgaan om de Nieuwe Hebriden, al of niet met Engelands toestemming, te annexeeren, Australië voor zijne rechten zou weten op te komen.

Rare luidjes toch die Australiërs! Ze maken wetten voor hun land, om er de duizenden Kanakken, die er als arbeiders werkten, uit te drijven, en willen nu toch dat land der Kanakken aan het hunne toevoegen — om er ook 'n blank land van te maken. De Nieuwe Hebriden moeten voor europeesche kolonisatie geschikt bevonden zijn, en de Kanak, die buiten zijn land goed weet te werken, voert thuis gekomen weêr niets uit en wordt dus 'n onnut wezen, precies als dat met de Nieuw Hollanders het geval was, die men nu met 'n lantaarntje moet zoeken in „darkest Australia."

Op het oogenblik probeeren beide concurrenten elkaar in den archipel vliegen af te vangen, door stoomvaartsubsidies, uitzending van kolonisten en diergelijken, maar de uitkomst zal wel wezen, dat Frankrijk er 't loodje bij legt zonder veel misbaar, want van het huidige anticlericale regime is 't wel niet te verwachten, dat het voor den Heiligen Geest ten strijde zou trekken, die aan het hoofdeiland van dien archipel zijn naam schonk.

Uit de Bintang Hindia.

Bevordering van de Javaansche Kunst zoo heet een artikel onderteekend *R. M. Soeporto* opgenomen in no. 22, 2en jaargang van het in den titel genoemde, geïllustreerd Maleisch blad.

Wij vestigen daarop de aandacht omdat wij den inhoud zoo bijzonder merkwaardig vinden, zoowel voor hen die even als wij, in het krachtig tot ontwikkeling brengen van het Javaansche volk, veel heil zien, als voor de weinigen, die oog en oor en daarbij liefst ook de beurs gesloten houden, waar het geldt de verbetering van den materiëelen en intellectueelen toestand van die volgens hen, aardslui, dobbelziek, zorgeloos, onnadenkende en domme inlanders!

R. M. Soeporto gaat uit van de stelling, dat er met het streven tot verbetering van den economischen toestand van zijn volk een begin is gemaakt en dat alle ontwikkelden onder de Javanen ernstig daaraan meewerken, maar hij meent ontdekt te hebben, dat bij dit pogen tot het veroveren van meer welvaart, het gevoel voor het schoone gaat verdwijnen en de nationale kunst verwaarloosd wordt. De oude Javaansche kunst, die zooals hij zegt, door de Europeanen hoog wordt geschat, doch die door velen onder zijn eigen landgenooten met geringschatting wordt verwaarloosd.

Laat ons toch in de eerste plaats Javaan blijven! is zijne aansporing. Dit is ook het verlangen, zegt hij, van Nederland, dat ons vooruit wil helpen!

Hij geeft eene korte schets om aan te toonen, hoe hoog, ook reeds in overoude tijden, de kunst bij den Javaan stond aangeschreven en bewijst dat hem de geschiedenis der Nederlandsche litteratuur niet vreemd is, door er op te wijzen, dat zijn voorvaderen, in de gouden eeuw der Javaansche letteren hun Muiderslot hadden.

Zijn oproep, gericht aan zijne stamgenooten kunnen wij niet beter doen begrijpen, dan door eenige alineas uit zijn stuk geheel over te drukken:

„Inzonderheid zijn mijne woorden echter aan u, ontwikkelden, leiders onzer natie, gericht en daarom moet één uit uw midden na het hooren onzer klacht, dadelijk het voornemen opvatten, om het in vervallen staat verkeerende gebouw onzer voorheen zoo hooggeschatte kunsten te hernieuwen.

De tijd is thans gekomen, waarin met dat werk een aanvang dient te worden gemaakt, nu wij den bouwtrant nog niet vergeten zijn, en voor het herkrijgen van den vorigen luister nog geen nieuwe materialen behoeven te gebruiken, in welk geval het gebouw ontsierd zou worden, wat tengevolge zou hebben, dat onze nakomelingen, zich minder door zijne schoonheid aangetrokken, het niet in stand hielden.

Wij zijn er zeker van, dat ook uw hart zal inkrimpen bij de gedachte, dat, tenzij de onverschilligheid bijtijds in vereering verandere, onze schoone en rijke taal eenmaal tot de doode gerekend, onze dichtkunst door ons nageslacht niet gekend en op Java de zachte tonen der gamelan niet meer gehoord zouden worden.

Al bezit gij misschien reeds de kracht van het ons niet eigen rusteloos streven en al kunt gij, door uw op Westerschen voet ingerichte opvoeding, ons ideaal van rust niet beseffen, toch geloof ik, dat ze u niet altoos onbekend zal zijn; want hoewel gedost in Westersch beschavingsgewaad, zult gij toch niet ontaard zijn: een Javaan zijt gij en zult gij altijd blijven en daarom durven wij u dan ook met zekerheid voorspellen, dat bij u vroeg of laat het gevoel van liefde voor onze eigen kunsten weder zal opvlammen.

Van nu af moeten derhalve de belangen onzer kunst net zoo goed als onze verheffing u ter harte gaan. Eerst wanneer deze twee hand aan hand gaan, zal Java zich in het bezit zijner oorspronkelijke bewoners kunnen verheugen.

Ten laatste zij hier uit ons aller naam nog de wensch uitgesproken, dat, mocht er uit uw midden een letterkundige opstaan, deze ons geen betere dienst kan bewijzen, dan door de vergemakkelijking der studie van onze eigen taal; evenals een musicus door het vereeuwigen onzer liederen en gamelanwijsjes in noten. En mocht later een uwer 't zoover brengen, dat hij zelfs een Westersche kunst machtig kon worden, gesteld eens de beeldhouwkunst, dat hij dan door de vervaardiging van een beeld, voorstellende een landgenoot zijn waar genot smakende, nl. „een Javaan in zijn djogetstand" (1), onze kunst verheffe. Zoo zij het!

(1) djoget (onze nationale dans)

ADVERTENTIEN.

den Haag
Pension Koninginnegracht 47
geopend geheele jaar.
H. W. G. ROOSEBOOM.

Nice
Pension Hollandaise
VILLA NINE.
Avenue Auber
geopend NOVEMBER—JUNI.
H. W. G. Rooseboom—H. E. van Blommestein.

Middelbare school voor Handel en Administratie.
Laan v. Meerdervoort 104, 's-Gravenhage.

Drie-jarige voorbereidende cursus, aansluitende bij de 6e kl. eener school voor M. U. L. O.

Twee-jarige cursus voor Handel of Administratie, aansluitende bij den voorbereidenden cursus en opleidende voor den handel of administratieve betrekkingen.

Een-jarige vervolgcursus voor **leerling-consul** aansluitende bij den tweejarigen handelscursus.

Een-jarige vervolgcursus voor **akte Staatsinrichting M. O.** aansluitende bij den tweejarigen administratie-cursus.

Avondcursussen voor volwassenen tot opleiding voor de **Praktijkexamens** in Boekhouden en Handelscorrespondentie in de 4 talen.

Nadere inlichtingen bij den directeur,
F. TIJMSTRA.

P. Happel Jr.
CUISINIER.
v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.

Uitzending van Diners.
Koude en warme Schotels.

MEDICINALE COGNAC.
2 liter f 3.— of 6 fleschen f 7.—,
12 fleschen f 14.—
Franco door Nederland.
Ruim 200 Families alleen te 's-Gravenhage die deze beroemde Fransche Cognac gebruiken.
Eenig Importeur voor Nederland.
W. F. NOMAN,
Scheveningen.
Hofleverancier van H. M. de Koningin Moeder

GIDS
VOOR
Repatriëerenden,
Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij,
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG"
Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande hôtels **gratis** aan de repatriëerenden aangeboden:

Hôtel des Indes, Batavia.
Grand Hôtel „Java" „
Hôtel „Ort" „
„ Du Pavillon, Samarang.
„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
„ Simpang, Soerabaja.
Oranje Hôtel, Padang.

Vraag prospectussen voor advertentiën

C. HOYNG,
Den Haag. — Utrecht.
Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvrage toegezonden

Echt Chineesche Thee,
speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Weekblad voor Indië.

Met **1 Mei** is te Soerabaja verschenen een belletristisch
Weekblad voor Indië,
onder hoofdredactie van M. VAN GEUNS.
Abonnementsprijs voor Nederland f 2.50 per kwartaal.
Agent voor Nederland,
Uitgeversmaatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang",
Haagpoort 4, Den Haag.

Inhoud van No. 1: Ter Inleiding, door M. van Geuns; Het Mercantilisme en de literatuur, door denzelfden; Een galerij van bekende Indische tijdgenooten: Mr Th. H. de Meester (met portret) door Delphinus; Wanhoopsdaad, Indische Schets, door J. E. Jasper; Overzicht van de Indische pers; Telegrafisch Overzicht.

Inhoud van No. 2: Nieuw Leven, door Dr. R. Broersma; Het Gele Gevaar, door M. van Geuns; Een tentoonstelling van vlechtwerk uit den Ned. Ind. Archipel, door J. E. Jasper; Huurkoetsier (Indische Schets), door denzelfden; E. W. H. Nieuwenhuisen (met portret), door R. B. M.; Overzicht van de Indische pers; Telegrafisch overzicht; Correspondentie.

Inhoud van No. 3: Zelfkennis, door M. van Geuns; Eerste Levensvormen, door Dr. I. Groneman; J. Faes (met portret); De „Tiwah", door Ernst; Loterijwaanzin, door Eduard van Ghert; Overzicht der Indische pers (met een kaart van de geprojecteerde spoorwegen in Zud-Sumatra); Telegrafisch overzicht; Correspondentie.

Inhoud van No. 4: De zucht tot navolgen, door M. van Geuns; Astrale adviezen, door W. van Delft; P. M. L. de Bruijn Prince, door D D. (met portret); Richard Hol, door Dr. A. J. A. Prange (met portret); Op de reede van Sabang, door L. C. Carbin; Verdwenen geluk, door Pax; Beschrijving van een reformpatroon, door Mevr. A. C. Granpré Molière—van Dissel (met een reformpatroon op volle grootte); Overzicht van de Indische pers.

Inhoud van No. 5: Een merkwaardig boek over Java en onze koloniale politiek, door M. van Geuns; De Chineezenbeweging te Soerabaja tegen de Handelsvereeniging Amsterdam, door Mr. J. B. van Houten; Dr. J. Groneman, door J. J. Samwel (met portret); J. Boissevain, door N. v. Z. (met portret); Sic transit gloria mundi, door J. de Jong; Overzicht van de Indische pers (de tocht van overste van Daalen naar de Gajolanden; met kaart).

Inhoud van No. 6: Het vrije woord, door M. van Geuns; Indische romans, door G. Stoll; W. J. M. Michielsen, (met portret) door D. D.; Astrale adviezen, door W. van Delft; Muziekmeester, schets door J. E. Jasper; De opstand in Gedangan, met tal van illustraties en kaarten, door Jhr. G. von Schmidt auf Altenstadt; Verre scheiding, door L. C. Carbin; Correspondentie.

Inhoud van No. 7: De litteraire kunst geëerd door Dr. R. Broersma; Verzen, (Radium, Verwante zielen, De drie Bruiden) door A. v. G.; George Birnie (met portret naar Haverman) Monseigneur Edmundus Sybrandus Luypen, (met portret); Een nacht van oproer, door J. E. Jasper; Uit het rijk van Koningin Mode, door Mevr. A. C. Granpré Moliere—van Dissel; Onze prijsvraag.

Inhoud van No. 8: Om mensch te blijven door M. van Geuns; Een Indisch hotel in Parijs, door Henri Borel; Dr. J. G. Scheurer en het Petronella-hospitaal te Djokja, door J. J. Samwel (met tal van illustraties); Astrale adviezen, door W. van Delft; Uit de vrouwenwereld door M. S.; Het bloedbad te Keboan Pasar (met een plaat).

In No. 9, wordt een begin gemaakt met de plaatsing van een Boeienden Indischen Roman van **Anna de Savornin Lohman**, getiteld: „Liefde".

Door de **Uitg. Mij. „Het Gemeenschappelijk Belang", Haagpoort 4, Den Haag,** is in den handel gebracht een **leerboekje** voor

DE MALEISCHE TAAL

geschreven door den heer C. W. HOOGENDOORN, Gep. Ind. Onderwijzer, met medewerking van MAS SOEDJONO WIRJO, Hoofd der 1e Inlandsche School te Malang. Het boekje is groot 43 pag. en bevat o. m. een lijst van zelfstandige naamwoorden ten dienste van **militairen.**

Om eene ruime verspreiding te bevorderen is de prijs voor verkoop gesteld op **f 0.50** per ex.

Aanvragen te richten tot uw boekhandelaar of tot

De Uitgevers Mpij. „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", Haagpoort 4, Den Haag.

F. H. BOTHE,
21, Veenestraat -- Den Haag.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÊME STOFFEN.
Nouveauté's voor elk seisoen.
STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

Het weekblad **Themis**, Redacteur FRANS SCHAAP Jr., Den Haag, publiceert voortdurend een verscheidenheid van belangrijke bijzonderheden omtrent faillissementen, verdachte financieele aangelegenheden en verkeerde toestanden op rechtskundig gebied.

Voortdurende lezing van **Themis** zal menigeen voor schade vrijwaren.

Op het blad zijn geabonneerd: Rechterlijke Ambtenaren, Advocaten, Notarissen, Deurwaarders, Bankiers, Kooplieden, Fabrikanten, Winkeliers en Particulieren.

Behalve op uitgebreide schaal in Nederland, wordt het blad ook gelezen door verschillende Hollanders in Duitschland, België, Frankrijk, Engeland en Oost-Indië.

Prijs per jaargang **f 4.-.** Los nummer franco na inzending van **f 0.50.**

BOEATAN.
Plaats 9, Den Haag.

Permanente Tentoonstelling,
Verkoop en Bestelling voor
Kerstmis en Nieuwjaar.

Groote Keuze

van allerlei voorwerpen van INDISCHE HUISVLIJT en KUNSTNIJVERHEID, zoowel Prachtige Cadeaux als Kleine Voorwerpen en vallende binnen ieders bereik.

Batiks, Weefsels van af de eenvoudigste tot de prachtigste, **Houtsnijwerk, Koperen Graveer- en Drijfwerk, Palembangsch Lakwerk,** zeer fraaie **Gevlochte Matten**, allerlei mooie **Fantaisie Artikelen**, waaronder **Hoed- en Dasspelden, Kettingen, Knoopjes enz, Filigraan-werk, Gesneden Ivoor, Wandelstokken, Wajang-figuren,** fraai **Gesneden en Beschilderd Leerwerk** en allerlei meer ***te veel om op te noemen.***

Bijzondere Etalage.
TOMBOLA.

Winkel en Tentoonstelling zijn van af MAANDAG 19 NOVEMBER weder open met VRIJ ENTREE VOOR EEN IEDER, elken werkdag van 10 ure v.m. tot 9 ure 's avonds.

THEE en INDISCH GEBAK van af 3 tot 9 ure n.m.
Zegt het voort.

Abonneert U op de
Bintang Hindia.
Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.
Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.
Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.
DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG"
HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!

Stoomvaart-Maatschappij
„ROTTERDAMSCHE LLOYD"
Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia
	1904	1905	1905	1905	1905
Salak	24 Dec.	5 Jan.	10 Jan.	30 Jan.	1 Febr.
	1905				
Oengaran	7 Jan.	19 „	24 „	13 Febr.	15 „
Lawoe	21 „	2 Febr.	7 Febr.	27 „	1 Maart
Goentoer *	4 Febr.	16 „	21 „	13 Maart.	15 „
Merapi	18 „	2 Maart	7 Maart	27 „	29 „
Ophir *	4 Maart	16 „	21 „	10 April	12 April
Gedé	18 „	30 „	4 April	23 „	25 „
Sindoro *	1 April	13 April	18 „	7 Mei	9 Mei

* 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co.,** *Rotterdam.*
De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp,** Anna Paulownastraat 1*d*, *'s-Hage*

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het **Bureau Laan van Meerdervoort 195,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.
Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie, den heer G. C. A. DE WITT, *Reinkenstraat n°. 16.*

Een Dame voor Juffrouw van Gezelschap of lectrice.

Een bekwame linnennaaister.

Drie jonge Dames die als Gouvernante naar Indië willen.

Vijf geg. Ind. militairen voor oppasser, geldophalen enz.

Vier dames voor pianolessen.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Twee Dames voor het maken van uitzetten (eene te Leiden).

Eene Dame voor onderricht in fröbelen en handwerken (heeft diploma).

Een gep. off. reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.

Een geg. Ind. korpl. schrijver voor adm. betrekking.

Twee dames voor het geven van privaat en cursuslessen in talen en wiskundige vakken.

Dame middelbaren leeftijd, biedt zich aan om met een familie met kinderen naar Indië te gaan.

Twee dames voor het geven van lessen in de fransche taal en conversatielessen, waarvan eene met diploma middelbaar.

Een oud-Offic. Art., leeraar in Wisk. voor het geven van privaatlessen tegen billijken prijs.

Eene Dame voor Zanglessen.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Twee Dames voor waarnemen van een huishouden.

Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de éène Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Een gep. sergt. maj., gehuwd, voor huisbewaarders, adm. betrekking, geldincasseeren.

Twee gew. O.-I. ambt. voor administratieve betrekking.

Een jong Meisje om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende
wonende te wenscht
donateur-trice / lid te worden der Vereeniging **„Oost en West"**
tegen een jaarlijksche contributie van *f*
den 190
Straat of gracht: Handteekening:

R. E. J. Zieck en Zoon,
KLEEDERMAKERS,
Franklinstraat 92
en
Jan van Riebeekstraat 56,
DEN HAAG.

Leveren KLEEDING NAAR MAAT
van solide stoffen en billijken prijs.
Atelier voor nette reparatiën.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani